

Universitätsbibliothek Wuppertal

Aeli Donati qvod fertvr commentvm Terenti

Donatus, Aelius

Lipsiae, 1905

Phormio II

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1583](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1583)

plendae centuriae gratia subicit se ad supplementum ordinum. et est translatio a re militari. 2 AGE potuit dicere 'uero' aut 'ita', sed 'age' dixit, quod uerbum uim hortationis maximam praebet.

II.

1.

231 1 1 ITANE TANDEM VXOREM DVXIT ANTIPHO INIVSSV 5
MEO in hac scaena accusatio est et contradictio per remoti-
tiam qualitatem. *ergo controuersia.* 2 ITANE TANDEM
VXOREM DVXIT ANTIPHO hic exemplum uitae est, in quo
spectatur nullam esse tam iustam et grauem iracundiam
patris, quae non et fiducia defensoris et interuallo tem- 10
poris euanescat. 3 ITANE TANDEM VXOREM DVXIT non
potuit uehementius incipere quam ut ipse crimen quod
obicit miraretur. 4 ITANE TANDEM V. D. 'tandem' hic
expletina coniunctio est, ut Cicero (*Catil. I 1*) 'quosque
tandem abutere, Catilina'. 5 ITANE TANDEM hic totus 15
uersus est in hoc: an factum sit, quid factum sit, a quo
factum sit, in cuius iniuriam factum sit.

232 2 1 NEC MEVM IMPERIVM rara ἀποσιώπησις, quam non
sequitur 'sed': intulit enim 'age'; subauditur autem 're-
uereri'. sic Lucretius (*II 16*) 'nonne uidere'. 2 AGE 20
MITTO IMPERIVM NON SIMVL TATEM σχῆμα διανοίας μετα-
διόρθωσις. Vergilius (*Aen. XI 347*) 'cuius ob auspiciu

4 hortationis *cod. Cuiac.*, hortantis *rell.* || 9 grauem *Steph.*:
gratam *codd.* || 10 quae non *Steph.*: q̄ nūō *RCO*, quin *V (dett.)* ||
11 <non> euanescat *RCO* || 12 accipere *RCO* || 13 tandem
tamen *C* || 15 catelina *RO* | ITANE] hic ne *C* | TANDEM] t. *R* ||
16 in hoc est *V (dett.)* | quid — 17 sit 2. *om.* *O* | quid *Steph.*:
quod *RC*, et quod *V* || 18 NEG] ne *C* | rara] κα'λα *V*, *om.* *O* |
ἀποσιώπησις *V*, aposiopesis *O*, **** *RC* || 19 enim] ē *V* | re-
uerere *V* || 21 MITTO] omitto *RC*, omitte *OV* | CXHMΔΔΙΔΝΟΙΔC
MHCOΛOΘΩσις *cod. Cuiacii*, εχμηηαροηασηεσορεωσις *V*,
**** *RC*, *corr. Sabbad.*

infaustum moresque sinistros'. 3 AGE MITTO legitur et 'ac'. 4 SIMVLTATEM iurgium, contentionem.

233 3 1 NON PVDERE hoc absolutum est et nulli adnexum.

2 NON PVDERE hic Nigidius annotavit (*fr. LXI Swob.*) neminem uideri pudere ante delictum. 5

234 4 1 VIX TANDEM conuenit hoc dictum ei, qui iam pridem se male audire putat, et ideo sero uidetur ad hunc senex peruenisse, cum ille metuens se primum ad accusationem crederet. 2 An 'uix tandem' ad hoc pertinet, quia ille 'monitor' dixit? quasi dicat: uix tandem 10 factum est, ut me senex laudare coepisset, quia 'monitor' quamuis in contrarium dixerit, tamen nomen est laudis.

3 VIX TANDEM εἰσφονεῖα, quasi 'paene me oblitus est'.

4 An quia tarde ad seruum peruenit senex, quem ille ob conscientiam a se coepturum esse credebat? 5 QUID 15 MIHI DICENT AVT QVAM CAVSAM <R.> 'dicent' si negare uoluerint, 'causam reperient' si purgare: omne enim crimen a defensore aut negatur aut purgatur.

235 5 1 DEMIROR pro 'nescio', nam admirationem ignorantia facit. 2 ATQVI REPPERI IAM ALIVD C. eo animo hoc 20 dicit, quo supra (*v. 4*) 'uix tandem'. 3 Et cum ille pluraliter 'reperient' dixerit, hic singulariter 'repperi' respondet, quasi in se solo sit crimen.

236 6 INVITVS FECI LEX COEGIT bene poeta iam scire facit senem quid isti dicturi sint, ut uideatur frangi posse qui 25 iam partem defensionum admittit.

1 sinistros] *nempe suppl.* 'dicam equidem, licet arma mihi mortemque minetur' (= *v. 348*) | omite *codd.* || 2 ac *Faërnus*: ieci *V* (*dett.*), ** *RCO* || 4 hic — pudere *om.* *C* | nigidio *R* || 7 audiri *COV* | putat *om.* *O* || 8 ad] et *RCO* || 12 quamuis] quia iam uix *RCO*, et uix tandem *V* || 13 *φρονία V*, ironia *O*, **** *RC* | mei *V* || 14 an] alii *V* | seruus *Sabbad.*: suum *codd.* | quem ille] quam *RCO* || 15 esse — *p. 412*, 19 *HABENDAE om. RCO* || 17 enim *dett.*, eius *V* || 20 Atque *L* | c.] cura *dett.*, *om. V* | hoc *om. V* || 21 uix] dixit *L*, dicit *VD* || 22 dixit *L* || 23 respondet *L*, -dit *VD* | se solo *D*, se dolo *V*, sedulo *L* || 25 quid *D*, quod *VL* | sunt *dett.* | ut *om. L* | uideantur *D* | frangi] se angi *V* || 26 defensionis *dett.* | amittit *L*

- 238 8 1 ILLVD DVRVM 'illud durum' dicit, quod supra
(v. 5) 'atqui repperi iam: aliud c.'
- 237 7 CAUSAM TRADERE ADVERSARIIS hoc cum maiore ex-
clamatione dicitur; non enim dixit 'concedere aduersariis',
sed quod plus est 'causam tradere'. 5
- 238 8 2 ILLVD DVRVM EGO EXPEDIAM SINE uide praepara-
tionem futurae defensionis; quam nisi hoc modo Terentius
intulisset, incredibile uideretur subito sedatum senem.
- 239 9 1 INCERTVM EST QVID AGAM nonnihil iam fracta
indignatio est, nam in his uerbis non iam ira sed ad- 10
modum maeror est. 2 QVIA PRAETER SPEM ATQVE IN-
CREDIBILE HOC Vergilius (*Aen. IV 419*) 'hunc ego si potui
tantum sperare dolorem'. 3 ATQVE INCREDIBILE HOC
MIHI OBTIGIT grauius est 'incredibile' quam 'praeter spem'
et ideo posterius et in auctu est. 4 OBTIGIT pro 'acci- 15
dit'; cuius reciprocum est, si quis quid <boni> accidisse
dicat, non obtigisse.
- 240 10 1 ITA SVM IRRITATVS 'irritatus' prouocatus et in
iram impulsus, hoc est commotus et perturbatus.
2 ANIMVM VT NEQVEAM AD COGITANDVM INSTITVERE bene 20
'instituere' dixit, quo uerbo quies ostenditur cogitatur<ae>
mentis, quae nunc non adest.
- 241 11 1 CVM SECVNDAE RES SVNT MAXIME TVM MAXIME
ut (*Verg. Geo. I 299*) 'nudus ara, sere nudus'. 2 Et
bona sententia: tum maxime sapienti metuendum, quo 25
tempore maxime securus est stultus.
- 242 12 1 MEDITARI OPORTET SECVM bene additum 'secum':

1 illud durum *om. D* | quod] qui *det.* || 2 atque *VL* | aliud
c.] aliam *codd.* || 3 TRADERE] tandem *codd.* | ADVERSARIIS — tra-
dere *cod. Cuiac.*, *om. VLD* || 5 plus *Sabbad.*: prius *cod. Cuiacii*;
peius *Westerh.*, prauius *Schoell* || 10 nam in *Steph.*: cum *codd.* ||
11 est *om. L* || 15 auctu *D*, *cod. Cuiac.*, auctum *V*, actu *L* ||
16 <ob> cuius *codd.* | reciprocum] respectum *D* | quis quid
boni *W.*: quis *det.*, quid *V*; bonum *add. ed. pr.*; *cf. Andr.*
II 3, 24 || 18 irritatus *om. D* | in] ad *D* || 20 INSTITVERE]
instituo *D* || 21 instituere *om. L* | cogitaturae *W.*: -tatur
codd., -tatiue *ed. pr.*; <in> cogitatu *Schoell* || 24 ut <Virg'>
D | Et] ē *V* || 27 additum <est> *D*

insaniae enim uidebitur hoc palam agere. 2 ADVERSAM
AERVMNAM FERANT abundat 'aduersam'.

243 13 1 PERICVLA DAMNA EXILIA PEREGRE REDIENS SEMPER
COGITET AVT F. P. A. V. M. superiora ἀσύνδετα inferioribus
†intermixta sunt coniunctionibus intermixtis. Sallustius 5
(*Hist. I fr. 55, 4 M.*) 'nam quid a Pyrrho, Hannibale,
aequore et terra'. 2 PEREGRE REDIENS SEMPER COGITET
mire a genere ad speciem non semel transit; nam cum
dicit 'peregre rediens', iam de se loquitur sed latenter.

3 SEMPER COGITET ad singularem a plurali transit: 10
supra dixit 'omnes', at nunc 'cogitet'. 4 Et est ordo:
semper peregre rediens, <id est> quicumque peregre redit.

244 14 1 AVT FILII PECCATVM AVT VXORIS MORTEM AVT
MORBVM FILIAE quamuis iratus filio non potuit tamen
dicere 'filii mortem'. conuenit autem seni uxoris mortem 15
non putare magnum incommodum. 2 AVT FILII PECCA-
TVM A. V. M. AVT M. F. uarie post enumerationem con-
clusam cetera intulit. Vergilius (*Geo. II 136—37*) 'sed
neque Medorum siluae ditissima terra n. p. G. a. a. t. H.'

245 15 1 COMMVNIA ESSE HAEC FIERI POSSE ordo est: 20
semper cogites communia esse, fieri posse filii peccatum,
uxoris mortem, filiae morbum. 2 COMMVNIA ESSE com-
mune est, quod accidere omnibus potest.

246 16 1 QVICQVID PRAETER SPEM EVENIAT OMNE ID DEP-
TARE ESSE IN LVRO uide iam senem fractum non culpam 25

1 insaniae *Sabbad.*: insane *codd.*; insani *Steph.* || 4 acyn-
theta *V.*, asyntheta *D.*, assinteta *L* || 5 intermixta] iuxta *Schoell* ||
6 quid *L*, quidem *D*, qui de *V* | a *cod. Cuiacii*, *om. VDL* ||
7 aequor *codd.*, *corr. Lindenbr.* | et terra *om. D* | cogitat *codd.* ||
8 non semel <semper> *D* || 9 iam — 12 rediens *om. V* | de se
ed. pr.: se^d *L*, secum *D*; se[?] || 10 cogitat *DL* | a singulari ad
pluralem *DL*, *corr. Sabbad.* || 11 at nunc *L*, et sic *D* | cogites
L, cogites <nunc> *D* || 12 id est *add. W.* || 13 AVT MORBVM
— 15 mortem *om. D* || 16 AVT] ut *L* || 17 M. F.] *fi. m. L*, filiae *D* ||
18 inuitt *D* || 19 h. <1. i. c. (t. e. c. L) n. (u. L) b. n. i.
t. q. > *DL* || 21 posse fieri peccatum filii *D* || 22 ESSE] ^{et} esse
L || 24 deputare id est *D*, id deputare esse *L* || 25 seni *L*

fili magnam ducere, sed ideo indignari, quod non crederit peccaturum; in quo ipse se reprehendat. 2 Quod a precatoribus dici solebat, hoc dicit: 'communia esse' et 'feri posse'.

247 17 ERVM ANTE EO SAPIENTIA legitur 'ante eam', sed 5 pronuntiatium <posuit> pro coniunctiuo, 'ante eo' pro 'ante eam'.

248 18 1 MEDITATA SVNT MIHI OMNIA MEA INCOMMODA nimis comice non clades aut aerumnas posuit seruus, sed 'incommoda': molere in pistrino, uapulare, habere 10 compedes etc., cum hoc nomen leue quiddam significet, ut in Eunuchio (II 3, 38—39) 'immo enim infelicitate: nam incommoda alia sunt dicenda, Parmeno'. 2 ERVS SI REDIERIT 'si' aut pro 'cum' <aut> seruiliter ut dubitet ex uoto suo, utrum dominus redeat an non, quod cupit. 15

249 19 1 MOLENDVM VSQVE IN PISTRINO facete enumerat seruus uniuersa supplicia suae condicionis excepta cruce et furca, quarum poenam uerbis extenuare non potuit. 2 HABENDAE COMPEDES uitiosam locutionem seruili personae dedit Terentius; nam integrum esset, si diceret 20 'habendas compedes'. unde quidam non 'esse' sed 'usque' legitur.

250 20 1 OPVS RVRI FACIENDVM uarie: 'molendum' 'uapulandum' 'compedes' 'opus'. 2 Et supra uerba gerundia sunt et infra participia. 3 HORVM NIHIL QVICQVAM ACCI- 25 DET ANIMO NOVVM recte addidit 'animo': omne enim quicquid acciderit nouum erit, sed non animo. 4 HORVM QVICQVAM NIHIL παρέλκων quartum. 5 HORVM NIHIL

1 dicere VL || 2 reprehendebat se D || 3 peccatoribus VD | dixit L | esse om. L || 5 <in> sapientia VD | ante eam Umpfenb. : anteo LD, anteo V || 6 pronuntiatium D | posuit add. Schoell || 9 nimis — incommoda om. L || 11 quiddam significet Steph. : quoddam (quodam D) significat (sig^t V) codd. || 14 autem codd., corr. Steph. | aut add. Steph. || 18 et] de DL | <ex> uerbis V. om. D || 24 <et> opus V. | Et] ut C | gerundii RCO || 25 infra in ras. V² | ACCIDET om. RCO || 26 <recte> erit C || 27 non om. O | HORVM — παρέλκων (parelecon codd.) quartum dett., om. RCOV

QVICQVAM ACCIDET ANIMO NOVVM tale est illud sapientis Aeneae (*Verg. Aen. VI 103—4*) 'non ulla laborum, o uirgo, noua mi facies inopinane surgit'. et (*Aen. XI 18*) 'arma parate animis et spe praesumite bellum' et (*Aen. IV 419*) 'hunc ego si potui tantum sperare dolorem' idem.

251 21 1 QVICQVID PRAETER SPEM EVENIET OMNE ID DEPV TABO ESSE IN LVRO totidem uerbis usus est, quot senex, ad irrisionem eius. sic et in Adelpis (*III 3, 74—75, cf. v. 61*) 'inspicere tamquam in speculum in patinas, Demea, iubeo'. 2 OMNE ID DEPV TABO ESSE IN LVRO 10 hoc idem senex fieri oportere dixit (*v. 16*), quod hic fecit. ergo sapienter Geta.

252 22 1 SED QVID CESSAS HOMINEM ADIRE bene 'adire' quasi terribilem et pugnaturum, ut (*Verg. Aen. V 379*) 'audet adire uirum'. 2 Et 'hominem' comice addidit. 15

3 ET BLANDE IN PRINCIPIO ALLOQVI recte monuit, non perpetuo 'blande' sed 'in principio' agendum, secundum praeceptum Isocratis, qui ait (*πρὸς Δημ. 31*) 'μηδὲ πρὸς τὰς τῶν πλησιαζόντων ὀργὰς τραχέως ἐπαντῶν, ἀλλὰ θυμουμένοις μὲν αὐτοῖς εἰκῶν, πεπαιυμένοις δὲ τῆς ὀργῆς 20 ἐπιπλήττων'.

253 23 PHAEDRIAM MEI FRATRIS VIDEO FILIVM haec uerba ostendunt quam pacato ore suscipiatur Phaedria.

254 24 1 MI PATRVE SALVE 'mi' uim blandimenti habet, nam significat 'meus'. 2 SALVE SED VBI EST ANTIPHO 25 bene expressit promptum animum ad litigandum, raptim reddita salute et potius ad iurgium praeuertendo.

3 surgat *RCO*, surget *V* || 5 idem] id enim *O*, om. *V* (*dett.*) || 6 euenit *RC* (*sic et E¹ Ter.*) | euenit *OV*, putabo *O*, putare *RC* (*cf. v. 16*) || 7 est *dett.*, om. *RCOV* || 9 speculis *R* || 10 deputo *O*, deputare *RC* (*cf. v. 16*) | ESSE om. *RC* || 12 sapientior *C* (*dett.*) || 13 bene adire om. *RCO* || 14 interribilem *C* | uti *RCO* || 16 monuit <qui ait> *RCOV*; *cf. infra* || 18 isocratis *cod. Cuiacii*, *M^o*, socratis *rell.* | qui ait *dett.*, om. *hic RCOV*; *cf. supra* | μηδὲ — ἐπιπλήττων *M⁴* (*Lindenbr.*; *ex cod. Cuiacii?*), om. *in lac. dett.*, *sine lac. RCOV* || 23 pacato ore] miti pectore *dett.* || 26 ad litigandum *Steph.*: alligandum *codd.* | raptim *Bentley*: partim *codd.* || 27 reddita *Hartman*: addita (*adita R*) *codd.* | peruertendo *codd.*, *corr. Steph.*

- 255 **25** 1 SALVVM TE VENIRE ἔλλειψις — uel ἀποσιώπησις — :
 'gaudeo' enim subauditur; quod nisi acceperis, non intel-
 leges cur hic responderit 'credo'. 2 SALVVM VENIRE
 iracundiam frangere conatur obsequio et mora. 3 SALVVM
 VENIRE altera salutatio ad leniendum et ad criminis dissi- 5
 mulationem. sed et tertio addidit 'satin omnia ex sen-
 tentia?'
- 256 **26** 1 VALET HIC EST oratorie dissimulat atque ita,
 quasi senex non iratus quaerat, sed de salute sollicitus
 Antiphonis. 10
- 255 **25** 4 CREDO HOC RESPONDE MIHI hoc incerta distinctione
 pronuntiat.
- 256 **26** 2 SED SATIN OMNIA EX SENTENTIA quod uulgo
 'omnia recte?' et deest 'quaeris' aut quid tale.
- 257 **27** 1 VELLE EQVIDEM semper hoc uerbum dolentis 15
 est et negantis euenire quod uoti est. 2 QUID ISTVC EST
 magnam uim habet contra iram huiusmodi interrogatio.
- 258 **28** 1 BONAS ME ABSENTE HIC CONFECISTIS NVPTIAS
 mire consuetudinem expressit dicendo 'bonas'. 2 ME AB-
 SENTE summa criminis. 3 BONAS ME ABSENTE HIC CON- 20
 FECISTIS NVPTIAS crimen in duobus esse demonstrat, quod
 non bonas et quod absente patre.
- 259 **29** 1 EHO AN ID SVCCENSES NVNC ILLI huc tendebat
 interrogatio, ut tam integris rebus admiraretur irasci senem.
 2 ARTIFICEM PROBVM εἰρωνεία, nam non est artifex, 25
 cuius deprehenditur fucus.
- 260 **30** GESTIO plus est quam 'uolo'.

1 te aduenire *V* (*dett.*) | elipsis *V*, eclipsis *RCO* | aposi-
 pesis *codd.* || 2 intelligis *RCO* || 3 credo *om. C* | <te> aduenire
V (*dett.*); sic et *infra* || 8 VALET HIC EST *Bentley*; uellem equi-
 dem (eque *RC*) hic enim *codd.* (cf. v. 27) | ita <respondet>
Steph. || 9 sollicitus <sit> *V* (*dett.*) || 11 pronūctatur distinctione *C* ||
 14 quidem tale *RCO* || 16 est 2.] sit *V* (*dett.*) || 18 HIC — 20 AB-
 SENTE *om. RCO* || 20 fecistis *C* || 22 non *ed. pr.*: nunc *codd.* ||
 23 Eo *RC* | an <tu> *O* || 25 εἰρωνεία *V*, ironia *O*, **** *RC* |
 nam non] nunc *RCO* || 26 reprehenditur *codd.*, *corr. Steph.* |
 fucus *Goetz*: locus *codd.*; dolus *Hartman*, (qui d.) <falsi> locus
Schoell || 27 est <gestio> *V* (*dett.*)

- 261 **31** DARI MIHI IN CONSPECTVM NON dixit 'uenire' ut
filium, sed 'dari' ut reum.
- 262 **32** 1 LENEM PATREM ILLVM o artificium poetae! in
media patris saeuitia mentionem lenitatis induxit, ut
ostendat quam facile placari possit. 2 LENEM PATREM 5
ILLVM FACTVM E. <A.> nota ἀντίθετον: non enim leni
'asperrimum' sed 'acerrimum' reddidit, et mutauit gradum
positiuo superlatiuum opponens. 3 LENEM PATREM ILLVM
FAC. E. AC. sic Vergilius (*Aen. II 274—75*) 'quantum
mutatus ab illo Hectore'. 10
- 263 **33** 1 ATQVI NIHIL FECIT P. summa contradictionis.
2 *Et* non dixit 'leuiter peccauit' sed 'nihil fecit',
nedum 'quod punias' sed 'quod succenseas', id quod leuis-
simum est.
- 264 **34** 1 ECCE AVTEM SIMILIA OMNIA 'ecce autem' uox est 15
apta his, quae noua et improuisa animo accidunt. sic
Vergilius (*Aen. II 203*) 'ecce autem gemini a Tenedo
tranquilla per alta'. 2 SIMILIA OMNIA OMNES CONGRVNT
more stomachantis 'omnia' et 'omnes' de his dicit, quae
ad duos pertinent. 20
- 265 **35** 1 VNVM COGNORIS OMNES NORIS iterum non 'duos'
sed 'omnes'. 2 *Et* uarie 'cognoris . . noris'. 3 VNVM
COGNORIS OMNES NORIS sic Vergilius (*Aen. II 65—66*) 'et
crimine ab uno disce omnes'.
- 266 **36** HIC IN NOXA EST ILLE AD DEFENDENDAM CAVSAM 25
ADEST hoc Demipho non sine quadam delectatione dicit,
quam tamen premit ob iram praesentem.
- 267 **37** 1 CVM ILLE ABEST HIC PRAESTO EST huic loco

2 dario *R* || 3 o *Steph.*: ôe *V*, omē *C*, omne *RO*; uide
Bentley | in mediā patris sententia *R* || 4 leuitatis *RO* || 5 pla-
cari *det.*: placare *RCO*, placareⁱ *V* | posset *codd.*, *corr. Steph.* ||
6 FACTVM — A.] factum esse *RCO*, f. *V* | ἀφ' ἑθι̃~στον *V*, anti-
teton *O*, **** *RC* || 7 gradum mutauit *V* || 8 positiui super-
latiuo *RCO* | opponē *R*, -nemus *O* || 9 FAC.] factum *V*, om. *O* |
esse acer · *V*, om. *RCO* || 11 summam *R* || 13 nedum *Sabbad.* ||
15 SIMILIA OMNIA] nihil *RCO* || 21 iterum] utrum *RC* || 25 de-
fendendum *RC* | CAUSA] e. *RC* || 26 antipho *RV* || 28 adest *RCO*

reddidit Cicero illum locum in Verrinis (*II, II 12, 31*) 'qui ciues Romani erant, si Siculi essent, tum si eorum legibus dari oporteret. qui Siculi, si ciues Romani essent'. nam subauditur ad 'qui ciues Romani erant' 'iudices dabantur', ad '<si> Siculi essent' subauditur 'rei'. 2 CVM ILLE EST *ξενύμα*, nam hic subaudiendum 'in noxia' est. 3 HIC PRAESTO EST 'ad defendendam causam' subauditur.

268 38 1 PROBE EORVM FACTA IMPRVDENS DEPINXIT SENEX ideo 'imprudens', quia nescit in amore esse citharistriae 10 Phaedriam. 2 IMPRVDENS modo nesciens.

269 39 1 NAM NI HAEC ITA ESSENT HAUD CVM ILLO STARES PHAEDRIA uide quemadmodum iam praestruat poeta ad ea quae futura sunt ad adiuvandum amorem Phaedriae. 2 CVM ILLO H. ST. PH. cum Antiphone scilicet. 3 Et 15 CVM ILLO *ἀντὶ τοῦ* 'pro illo': in eius enim parte stamus, pro quo facimus. sic Vergilius (*Aen. XII 565*) 'Iuppiter hic stat'.

270 40 1 SI EST PATRVE CVLPAM VT ANTIPHO IN SE ADMISERIT principium per insinuationem subtilem. 2 Et 20 honesta locutio 'si est ut admisit' pro 'si admisit'. 3 SI EST PATRVE CVLPAM VT ANTIPHO <IN SE> AD. oratorium principium *ἀπὸ τῆς ἐπιεικείας τοῦ λέγοντος*. 4 IN SE ADMISERIT bono ornatu addidit 'in se', cum et sine hoc planum uideri possit. et hic est quem Cicero (*or. 23, 76*) suum orationis appellat.

3 oportet *codd.* | si] qui *codd.* || 4 nam — erant *om. C* | nam] rem *RO* | at qui ciues *ROV* | essent *RO* || 5 ad] ac *RCO* | si *add. Steph.* | rei *Steph.*: ei *codd.* || 6 *ξενύμα V*, zeuma *O*, *** *R*, *om. C* | hic *C* | noxa *OV* || 8 *EORVM*] horum *det.*, *Ter.* | DEPINXIT — imprudens *om. C* || 11 nesciens <dicatur> *O*. insciens *V* || 12 *ITA om. V* || 13 iam] uiam *Bentley*, at *cf. p. 424, 21* | restituat *RCO* || 15 CVM ILLO *om. C* || 16 *ἀντὶ τοῦ* pro *Steph.*: amatur *codd.* | illo *om. OV* || 18 hac *Verg.* || 19 si] sic *RCO* | culpa *codd.* | VT — 22 ANTIPHO *om. O* || 22 si] sic *RC* | culpa *RC* | AD. oratorium] adortorium *V* || 23 *ΔΠΟ ΤΗC ΕΠΙΕΙΚΕΙΑC ΤΟΥ ΔΙΤΟΥΝΤΟC cod. Cuiac.*, *ἀπὸ τῆς ἐπιεικείας τοῦ λέγοντος V* (*cf. prol. 22*), ***** *RCO* || 25 plenum *Steph.*

271 **41** 1 EX QVA RE MINVS REI FORET AVT FAMAE NON pauperis neque **** 2 *Et* docuit in negotio nuptiarum duabus rebus consuli, 'rei' et 'famae', hoc est facultatibus dotis honestatique natalium. 3 EX QVA RE MINVS REI haec tractatio est criminis oratoria, in qua defensor 5 excusat crimen et reum purgat. 4 MINVS REI FORET AVT FAMAE uenuste insertum 'rei', cum praeposuisset 'culpam'. 5 MINVS REI FORET quia pauperem, FAMAE quia ignobilem. 6 TEMPERANS consulens, prouidens, moderatus, ut (*Verg. Geo. I 360*) 'iam sibi tum curuis 10 male temperat unda carinis'.

272 **42** 1 NON CAVSAM DICO id est: non recuso, non deprecor. 2 NON CAVSAM DICO QVIN QVOD MERITVS S. F. rhetoricum est *θεώρημα* in huiusmodi exceptionibus, quo uti solet qui propositae causae fiduciam gerit: si aut hoc 15 aut illud, non oro ueniam, non deprecor poenam.

3 QVIN QVOD MERITVS SIT †quin hunc defensorem magis et non iudicem dicam†. sed hic colligitur patrocinantis auctoritas: non enim dixit 'quod uolueris', sed 'quod meritus sit' manente eo si peccauit tamen. 20

273 **43** 1 SED SI QVIS FORTE MALITIA FRETVS SVA quasi non defensurus sed simul causam cogniturus aduenerit, non contendit uerum esse id quod dicit, ne sollicitum faciat ad credendum. sic apud Vergilium (*Aen. II 136*)

1 RE *om. RCO* | non pauperis neque (neque *** *C. om. O*) ante EX *RCOV*, nota hic comparatiua qualitas est (nota — est *om. L*) pauperis neque (atque *D*) strenui *dett.*, *ed. pr.*; ignobilis uirginis expetitur sponsio *suppl. Schoell* || 2 docuit] do aut *R*; docuit *Bentley* | in] ⁱ *m R* || 4 dotis — MINVS *om. O* || 5 tractatio *dett.*, tractio *CO*, ratio *R*, ratio ^{el} *V* || 6 excusat *Wieling*: acc- (*post crimen V*) *codd.* | FORET *om. C* || 7 uenuste *Bentley*, <haud> uenuste *Steph.* | rei cum *om. RCO* || 12 nec deprecor *V* || 13 s. f. *om. RCO* || 14 theorema *V*, theorem *RCO* || 15 propositae *dett.*, praep- *RCOV* | si aut *Sabbad.*: sit *V*, ut *RCO* || 16 illuc *RCO* || 17 sit] sim *RC*, (*ex sit corr.*) *O* | qui nunc def. . . iudicem agam *Schoell* || 21 FORTE *post SVA RCO* | quasi — *p. 418*, 2 FORTE *om. V*

Sinon 'dum uela darent, si forte dedissent'. 2 †SI QVIS FORTE† bene se adiungit ad crimen, ut leuet culpam.

274 44 1 INSIDIAS NOSTRAE FECIT ADVL. mire 'insidias' dixit, ut diu comparata causa per ignorantiam dolosque capti uideantur. 2 ADVLESCENTIAE opportuna aetatis 5 commemoratio πρὸς τὴν συγγνώμην.

275 45 1 NOSTRANE CVLPA AN IVDICVM potentior facta sententia est τῇ ἐρωτήσει. 2 NOSTRANE CVLPA AN IVDICVM duplex μετάστασις, altera in accusatores, altera in iudices. 3 Et bene miscuit personas, ut reum subleuet 10 et suo merito et multitudine reorum. 4 NOSTRANE CVLPA EST AN IVDICVM mire assurrexit in fiduciam defensoris; nam cum supra de Antiphone dixerit, nunc intulit 'nostra'.

276 46 QVI SAEPE PROPTER INUIDIAM ADIMVNT DIVITI MORALITER de his qui inuident. 15

277 47 1 AVT PROPTER MISERICORDIAM ADDVNT PAVPERI posteriore causam honestiorem posuit, ne non Antiphonem defendere sed accusare iudices uideretur. 2 AVT PROPTER MISERICORDIAM primum ἀντίθετον. 3 Et oratorie naturam iudicium τῷ δόμισμῳ expediuit. 20

278 48 1 NI NOSSEM CAUSAM CREDEREM VERA H. L. suavissime laudauit oratorem, qui omnia ad persuadendum idonea aduocans solum conscium non adduxerit ad creden-

1 SI QVIS FORTE] *schol. pert. ad 44 NOSTRAE* || 2 se *Steph.*: si *V*, om. *RCO* || 5 oportune (-ne *RO*) *codd.*, corr. *Steph.* || 6 πρὸς τὴν συγγνώμην *V* (*Steph.*), om. *rell.* || 7 culpa <est> *V* (*dett.*) | potentior *dett.*, -τιοῦ *RCOV* || 8 τῇ ἐρωτήσει *Steph.*: τῇ ερωθεσει *V*, **** *R*, om. *CO* || 9 duplex — IVDICVM om. *O* | <dixit> duplex *V* | METΔCTΔCIC *cod. Cuiac.*, metathesis *rell.* | accusatorem *V* (*dett.*) || 10 miscuit personam *RC*; <suam> m. p. *Steph.* || 13 cum post supra *RCO*, om. *V* | dixit *O*, -erat *V* || 14 moraliter *Sabbad.*: cum alter *RCOV*, *cod. Huls.*, o cum alteri *cod. Cuiac.*, non alterari *dett.* || 15 de his (eis *Sabbad.*) dicit *RCO*, *cod. Cuiac.* et *Huls.*, om. *dett.* | qui inuident *dett.*, quin uident (-derit *RV*) *RCOV*, quia inuident *cod. Huls.* || 17 non ne *R*, non me *O* || 19 ἀντίθετον *V*, antiph⁹ *O*, **** *R*, om. *C* || 20 τὸ ορησιμὸν *V*, om. *rell.* || 23 conscium *Steph.*: concilium *codd.*

dum. 2 NI NOSSEM CAUSAM CREDEREM VERA H. L. oblique poeta se laudauit.

279 49 AN QVISQVAM IVDIX EST QVI POSSIT NOSCERE TVA IVSTA VBI TVTE V. NON RES. apparet iam persuasum esse seni uerum aduersarium fuisse Phormionem, non subiectum 5 atque appositum sycophantam. unde ad aliud transit, ut accuset segnitiem in respondendo, quae leuior culpa est. ita, quod cedentibus moris est, paulatim seni singula extorquentur e manibus.

280 50 1 TVA IVSTA diserte magis et absolute 'tua iusta' 10 quam si aliter diceret. 2 VBI TVTE VERBUM NON RESPONDEAS non dixit 'parum dicas' sed 'uerbum <n. r.>

281 51 1 ITA VT ILLE FECIT unde scit? an hic poetae uirtus est, quod omnia ante inducatur cognouisse, ne in scaena haec ut noua audiens tragicis motibus insaniret? 15

2 FVNCTVS ADVLESCENTVLI EST OFFICIVM oratorie crimen quod obiectum est non purgauit modo, sed etiam ad laudem conuertit, quod rhetores περιστασιον dicunt. 3 Et hoc de Apollodoro. 4 FVNCTVS ADVLESCENTVLI OFFICIVM LIBERALIS deriuatio causae. et est uenialis status. 20 5 FVNCTVS ADVLESCENTIS EST OFFICIVM LIBERALIS ingeniose non negauit hoc crimen occasionem laudis de confessione sumpturus.

282 52 1 OFFICIVM LIBERALIS potenter 'officium' nominat, quod ille crimen appellat. 2 Et nota 'functus officium' 25 accusatio casu, quod nos ablatiuo. 3 POSTQVAM AD IVDICES VENTVM EST NON POTVIT COGITATA PROLOQVI haec

1 L. om. V || 4 seni esse RO || 6 sicophanta RCV | <et> ad C | et accusat O || 8 quod. . moris cod. Cuiac., ut . . mos *rell.* | credentibus OV || 11 RESPONDEAS non O, om. *rell.* || 12 n. r. *add.* W. || 13 ITA] item RCO | scit Steph.: sic RCV, fuit O || 14 ante] autem R, om. O | inducatur RCV, -citur O (*dett.*), *corr.* Sabbad. || 17 subiectum RC || 18 περιστασιον V², *** *rell.* || 19 adolescentis R, (*post* OFFICIVM) V || 20 est om. V | uenialis RC, uenialis (*post* status) V || 21 ado. V | est om. R | ingenio senum congregauit RC || 26 <ad> accusatio RC || 27 EST NON om. RC | hoc V | haec — PROL. om. O

- apud oratores *μετάθεσις αἰτίας* dicitur, hoc est translatio causae facti, quem uulgo colorem nominant.
- 283 53 NON POTVIT COGITATA PROL. ergo quod cogitauit, industriae est, quod nihil dixit, pudoris.
- 284 54 ITA EVM TVM TIMIDVM 'timidum' perturbatum. 5
Plautus (*Bacch. I 1, 73*) 'nam ut ex mari timida es' et ipse in *Adelphis (III 2, 7)* 'me miseram, quidnam est quod sic uideo timidum et properantem Getam?'
- 285 55 LAVDO HVNC SED CESSO ADIRE satis defensionis est, ut Geta adire iam non timeat dominum. 10
- 286 56 1 ERE SALVE SALVVM TE ADVENISSE GAUDEO principium a beniuolentia. 2 *Et* uide uernilitatem aptissimam callido seruo: credasne hunc esse, qui supra dixit (*v. 18 sq.*) 'erus si redierit, molendum esse in pistrino, uapulandum' etc.? 3 O BONE CVSTOS SALVE quam ab initio 15
idem motus seruatus seni! nam idem nunc est, qui supra dixit (*v. 3*) 'o Geta monitor', quamquam per *αὔξησιν* plus significat quod dixit 'bone custos' quam quod supra 'monitor'.
- 287 57 1 COLUMEN VERO FAMILIAE 'columen' culmen. an 20
'columen' columna, unde columellae apud ueteres dicti serui maiores domus? Lucilius XXII (*fr. 1 M.*) 'seruus neque infidus domino neque inutilis quoiquam Lucili columella hic situs'. Tubero (*inc. sed. rell. fr. 12 P.*) 'hinc in m. an. eorum columine ciuitas continebatur'. Horatius 25

1 *μετάθεσις αἰτίας V*, ***** *RC* | dicitur] bñ *R* || 3 *PROL.* | proferre *RC* || 5 timidum *om. RCO* | <.i.> perturbatum *O*, perturbauit *RC* || 6 nam ut in naui uecta es, credo timida es *Plaut.* || 10 ut] ubi *O*, *dett.*, *edd.* | adire *post* timeat *V* || 12 *Et om. RCO* | uernulitatem *RC* || 13 callidissimo *V* | -ne *dett.*, non *RCV*, num *O* || 16 seni <est> *V* | nam *Steph.*: ne *RC*, o ne *O*, ut *V* | qui] quod *V* || 17 per *αὔξησιν Steph.*: per ausessim *O*, pusillum *RC*, auxesis *V* || 20 columen *om. RC* | culmen *om. O* | an *CO*, a *R*, alii *V* || 21 columna *D*, -nam *RCV*, *om. O* || 23 inutili *RC* | quoiquam (cuiquam *Steph.*) | quanquam *codd.* | lucilii *dett.*, -ius *RCOV* | columella *Steph.*: -elle *codd.* || 24 situs <Metrophanes> *Lindenbr. ex Martial. XI 90, 4* | tu uero *codd.*, *corr. Steph.* || 25 m. an.] millesimum annum *Steph.* | eorum *O* (*Steph.*), *om. rell.*; eo *Sabbad.*

contra pro columine columnam (c. I 35, 13—14) 'iniurioso
ne pede prouas stantem columnam'. Ennius X (ann. XI
362 M. = v. 348 V.²) 'regni uersatum summam uenere colum-
nam'. 2 COLVMEN VERO FAM. sustentatio uel decus, unde
columnae dictae. 3 *Et* moralis <in> ἀξήσει εἰσωνεία. 5

288 58 CUI COMMENDAUI FILIVM HINC ABIENS MEVM duplex
accusatio est de eo quod fecerit. et haec conueniunt in
eas personas, quas peccare non oportuerit.

289 59 1 IAM DVIVM TE OMNES NOS ACCVSARE AVDIO IM-
MERITO uide quam in his uerbis etiam uultus quidam 10
serui contumacis appareat et uersute mali. 2 *Et* hoc
est quod dixerat (I 4, 51—52) 'ego in insidiis hic ero
succenturiatus'.

290 60 1 IMMERITO ET ME HORVM OMNIVM IMMERITISSIMO
tantum impudentiae superest, ut non solum se, sed alios 15
defendat. 2 HORVNC O. IMMERIT. <τὸ> πλήρης 'horunce'.
sic nos hunc et hanc dicimus.

291 61 1 NAM QUID ME IN HAC RE FACERE VOLVISTI bona
exceptione locutus est, quasi in aliis omnia fecerit.

290 60 3 IMMERITISSIMO ut falso paruo de aduerbiis 20
est in o desinentibus.

291 61 2 IN HAC RE VOLVISTI TIBI quam contemnat iram
domini, ut hoc ipso purgatior uideatur, ex hoc apparet,
quod addidit 'tibi'. sic enim dicere solemus 'quid tibi
uis faciam?', cum alieno negotio frustra nos ostendimus 25
laborare.

2 stantem columnam om. V || 3 uenere Ilberg: uero (-re O)
codd. || 4 FAM.] fama RC, -me O || 5 in add. Sabbad.; ἐν Schoell |
αἰξέσις ἕρωνα R, auxesi (-sesis O) ironia OV, ***** C; ἀξή-
σις <ἐν> εἰσωνεία Steph.; fort. α—ς <ὄνν> εἰρ. || 7 est] et RCO |
et om. ROV || 8 peccare Bentley: spectare codd. || 9 omnis V ||
12 in om. V | hic om. C || 14 omnium horum V (dett.) | inmeri-
tissimum C, simo V || 15 non O, nunc RC, minime V | sed] ad
RC; etiam (post alios) add. ed. pr. || 16 HORVNC O. IMMERIT.
Sabbad.: horum commeruit codd. | τὸ add. W. (δ Lindenbr.) |
παρεσ V, *** RO, om. C | horum cesignos C, horum ii
signos R, horum ***** O, horum et sic nos V (dett.) || 19 est
dett., om. RCOV || 20 paruo] optato? (cf. Andr. III 2, 25) ||
23 ut] et RC | ex ea et corr. V², et RCO || 24 addit C

292 **62** 1 SERVVM HOMINEM CAVSAM ORARE LEGES NON SINVNT hoc non quasi ignorantia dixit, sed stomachose admonet uelut stultum, qui rem manifestam non cogitet.

2 SERVVM HOMINEM uenuste 'hominem'. Sallustius in Iugurta (12, 5) 'cum interim Hiempsal reperitur occultans se in tugurio mulieris ancillae'. 3 SERVVM HOMINEM C. O. L. N. S. mire extenuauit condicionem suam dicendo non 'me' sed 'seruum', et addendo 'hominem' moraliter locutus est. sic Vergilius (*Aen.* X 719—20) 'uenerat antiquis Corythi de finibus Aeron, Graius homo'. 4 CAVSAM 10 ORARE LEGES NON SIN. proprie. sic Vergilius (*Aen.* VI 849) 'orabunt causas melius'.

293 **63** 1 NEQVE TESTIMONI DICTIO EST uis scire, inquit, quam non liceat seruo pro domino dicere? nec testis loco produci potest. 2 NEQVE TESTIMONI DICTIO EST uarie: 15 non enim dixit 'neque testimonium dicere'. 3 MITTO OMNIA etiam hoc perdidit senex, quod uidebatur ualidum ad accusationem; ita gradatim illi singula subducuntur et accusationis impetus euanescit.

294 **64** 1 ADDE ISTVC IMPRVDENS TIMVIT ADVLESCENS haec 20 non minus uerba causalem ad argumentandum uim habent.

2 MITTO SINO uim habent contra uoluntatem concedentis. 3 IMPRVDENS TIMVIT ADVLESCENS SINO σχῆμα διαβολας· συγχωρησις. 4 Et singula pronuntianda, ut plura uideantur. 25

295 **65** 1 TV SERVVS VERVM SI COGNATA EST MAXIME sub obtentu huius propositionis, in qua pars legis ostenditur, iam poeta praeparat locum fallaciae Phormionis de dote accipienda. 2 VERVM SI COGNATA EST MAXIME <τῶ> ἰδιωτισμῶ addidit 'maxime'. nam siue est cognata siue non 30

11 NON SIX. proprie *Westerh.*: non (etiam *RC*, *om.* *O*) improprie *codd.* || 13 uis — DICTIO EST *om.* *CO* || 14 nec] ne *R* || 20 haec — 23 SINO *om.* *C* | haec — habent *om.* *O* || 21 argumentum *R* || 22 MITTO — habent *om.* *R* | uim — SINO *om.* *O* || 23 SINO *om.* *R* | σχῆμα — συγχωρησις *Steph.*: σχῆμα ληρονασσηνορησις *V*, ***** *RCO* || 26 sub — 29 MAXIME *om.* *RCO* || 29 τῶ *add.* *Steph.* | ἰδιωτισμῶ *V*, **** *RCO* || 30 addit *CV* | cognata est *V*

- est, non recipit τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον, hoc est: non dicitur 'maxime cognata' et 'minime cognata', sed aut est aut non est. alii sic ordinant: non fuit necesse maxime habere, alii: sed id quod lex iubet maxime dotem daretis.
- 296 **66** <SED> ID QVOD LEX IVBET <D. D.> ordo: <sed 5
dotem daretis>. sic Vergilius (*Ecl. III 35—36*) 'uerum, id quod multo tute ipse fatebere maius, <p. p.>'.
297 **67** QVAERERET ALIVM VIRVM <uide> 'quaereret' quam sit idoneum ad significationem odiorum. Vergilius (*Aen. XI 129*) 'quaerat sibi foedera Turnus'. 10
298 **68** 1 QVA RATIONE INOPEM POTIVS DVCEBAT etiam 'ducebat' magno sonitu intulit, quod minus momenti habet aduersus eos qui accusantur quam illa superiora. 2 INOPEM POTIVS DVCEBAT D. <non> 'inopem potius' sed 'potius ducebat' distinguendum est. 15
299 **69** NON RATIO VERVM ARGENTVM DEERAT hoc ita per iocum ludibundus absoluit Geta, ut etiam quasi per iocum respondeat.
300 **70** 1 ALICVNDE NIHIL DICTV EST FACILIVS hoc quasi subridens et auerso ab illo uultu pronuntiauit Geta, quod 20
genus actionis securitatem ostendit hominis manifesta dicentis.
2 ALICVNDE Demipho 'alicunde' ad facilitatem retulit, hic sic intellegi fingit, ut quasi non habens Demipho, a quo accipiat, dicere, dixerit 'alicunde'. 3 NIHIL EST DICTV FACILIVS mire ut solet prouerbio uno dissoluit 25

1 est om. V | non om. C | recipit C | τὸ μᾶλλον — ἥττον Steph.: τοκεμον καὶ τον πορ V, **** RCO | hoc est — minime cognata OV (dett.), om. RC || 2 sed — non est om. O || 5 sed et d. d. om. RCV (dett.) | sed — daretis add. W. || 6 sit RC || 7 p. p. add. W. || 8 uide add. W.; cf. schol. 72 | quaereret om. C | quam sit W.: quasi RCV, quam O (dett.) || 10 turnus <nunc> codd. praeter O || 11 POTIVS DVCEBAT om. RCO || 13 aduersum V || 14 d.] dicit V | non add. Steph. | sed O, et rell. || 15 subdistinguendum D, edd. || 16 per iocum om. O (dett.), edd. || 17 ut] et C, om. O || 19 dictum C || 20 aduerso RCO || 23 hoc V | intellegere <se> Steph. | fingit ut Steph.: fingit O, -gunt rell. | <ex se (ipse dett.)> demipho V (dett.) || 24 accipieret V, -pi O | <et> dixerit (-rat O) RCOV || 25 pro uerbo RC

totam senis intentionem, ut Heautontimorumenon (*IV* 3, 40—41) 'quid si hoc pater rescuerit? — quid si redeo ad illos qui aiunt «quid si nunc caelum ruat?»'

301 71 POSTREMO SI NON ALIO PACTO VEL FAENORE ostendit se senex haec perdere, cum ab his ad alia transcendit 5 exclusus.

302 72 1 DIXIT PVLCHRE SIQVIDEM QVISQVAM CREDERET TE VIVO uide quam non laboret ad respondendum Geta, siquidem illi per ironiam respondit. 2 CREDERET pecuniam committeret. 10

303 73 1 NON NON SIC FVTVRVM EST NON POTEST hic iam palmae locus est poetae debita, siquidem et omnia obiecerit Demipho et omnia soluerit Geta, quibus actis sola irrationabilis exclamatio relinquitur seni. 2 NON NON SIC FVTVRVM EST NON POTEST moralis abnegatio frequenti 15 repetitione firmata.

304 74 1 EGONE ILLAM CVM ILLO VT PATIAR NVPTAM hic est, de quo supra dictum est (*I* 2, 70—71) 'illene indotatam uirginem atque ignobilem daret illi? numquam faceret'. 2 EGONE ILLAM CVM ILLO VT PATIAR NVPTAM hic 20 iam praestruitur quam facile triginta minas perditurus sit Demipho, dum illam uult excludere.

305 75 1 NIHIL SVAVE MERITVM EST ordo et sensus hic est: nihil mihi mercedis suauae est, ut ego illam cum illo nuptam feram. 'suauae meritum' enim suauem mercedem 25 significat. 2 NIHIL SVAVE MERITVM EST HOMINEM COMMONSTRARIER bono ordine peruenit ad Phormionem, a quo confutabitur magis senex.

306 76 AVT VBI HABITET DEMONSTRARIER mire ostendit

1 ut in eauton *V*, ut eautontum' *O*, *om. RC* || 2 hoc si *RC* rescuerat *C*, restituerat *R* || 4 NON] nullo *V* (*dett.*); sic *codd. Ter. praeter* δ || 5 ad *D*, *om. rell.* || 6 exclusis *codd.*, *corr. Steph.* || 11 non <sic> non sic *RCV* | iam hic *V* || 12 et *O*, ut *rell.* | abiecerit *RC* || 14 NON 2. *om. C* || 17 ILLAM *om. R* || 19 uirginem *om. V* || 21 praestituitur *RCO* | .xxx. *codd.* || 23 ordo — 26 EST *om. RC* || 25 mercedis suauae *V*, mercede fraus *O* || 26 commostrariet *RCV* || 28 senex *Sabbad.*: sermo *RCV*, Demipho *O* || 29 HABITET] abiit et *RC*

quam hic senex contemnat Phormionem modo, a quo mox superabitur.

- 307 77 ISTVM PATRONVM MVLIERIS hic et contemnit aduersarium et sui fiduciam monstrat.
- 308 78 1 ANTIPHO VBI NVNC EST mitius nunc quaerit, ubi sit 5 Antipho et utrum amatae adhaereat, subtiliter, quod seruus intellegens respondet 'foris'. 2 IAM FAXO HIC ADERIT Vergilius (*Aen. IX 154*) 'haud sibi cum Danais rem faxo et pube Pelasga'. 3 FORIS 'foris' dixit, cum fugisse eum sciat.
- 309 79 1 ABI PHAEDRIA EVM REQVIRE ATQVE ADVVCE HVC 10 opportuna et apta simplicitas attribuitur Demiphoni nil tale de Phaedria suspicanti. 2 EO RECTA VIA QVIDEM ILLO et amatozem ostendit Phaedriam et simul id agit, ne in conspectum patris ueniat Antipho.
- 310 80 NEMPE AD PAMPHILAM nisi hoc Geta dixisset, non 15 intellegerent spectatores quid dixisset Phaedria.
- 311 81 1 AT EGO DEOS PENATES HINC SALVTATVM DOMVM nulla mentio fit uxoris apud Demiphonem — non enim conuenit argumento ut habeat — neque quid in Cilicia gesserit demonstratur ideo [Getam exclamasse], quia iam 20 dictum est (*I 2, 16—17*) 'noster in Ciliciam ad hospitem antiquum'. causa enim quaesita est cur abesset, dum uxorem ducit Antipho, et causa ex argumento, id est auaritia, et quo minus uideatur pati nurum pauperem, qui ob spem lucri ab Attica in Ciliciam nauigarit. 2 HINC SALVTATVM ab hoc 25 loco. 3 SALVTATVM adoratum prima post reditum prece.

1 contendat *RC* || 3 hic et] hoc est *RCO* || 5 inuitus *RC* || 6 subtiliter] *sc.* quaerit | quod — ADERIT *om.* *RC* || 7 respondet *W.*: -dit *codd* | | huc *O* || 9 foris *dett.*, *om.* *RCOV* | eum . . cum *RV* || 10 adduc *RC*, ad *O* | HVC <huc> *RCV* || 12 EO] et *RC* || 13 ILLO] illuc *Ter.* | et *om.* *V* || 15 non — 16 dixisset *om.* *C* || 17 penates deos *C* | domum <deuortar> *O* || 19 sicilia *codd.*; sic semper || 20 Getam exclamasse *om.* *edd.* (*irrepsisse e schol. II 2, 10 putat Rabbow*); Getam declarasse post dictum est *Sabbad.* || 23 noster] nostro *O*, *Ter.* || 25 nauigauit *RC* || 26 hinc (hic *C*) Salu. *CO*, hinc salustius *R* | <id (i. O)> salutatum *RO* | adoratum] adonicum *RC*, adbaratum *O* || 26 prima] quod est primum *V* (*dett.*) | reditum *Steph.*: redit ut *C*, reddit ut *R*, redditam *V* (*dett.*) | precem *codd.*, *corr.* *Steph.*

- 312 82 1 DIVORTAR bene 'diuortar' quasi de uia.
 2 ATQVE ALIQVOT MIHI AMICOS ADVOCABO iam praeparat
 ridiculam aduocationem, qua plures adhibendo iuris con-
 sultos incertior reddetur.
- 313 83 1 AMICOS ADVOCABO 'amicos' et pro testibus et 5
 pro aduocatis ueteres posuerunt. 2 ADSIENT proprie
 'adsient': adesse enim dicuntur aduocati.
- 314 84 VT NE IMPARATVS 'ne' pro 'non'.

2.

- 315 1 1 ITANE PATRIS AIS CONSPECTVM VERITVM HINC AB-
 ISSE in hac scaena de parasitis uilioribus Terentius pro- 10
 ponit imaginem uitae, ut in Eunucho de potioribus *et his
 qui nuper processerunt, id est de assentatoribus*. animad-
 uertendum autem huiusmodi genus hominum magis a Teren-
 tio lacerari. 2 ITANE PATRIS A. CON. V. H. A. adhuc
 narratur fabula de Terentio et Ambiuio ebrio, qui acturus 15
 hanc fabulam oscitans et temulentus atque aurem minimo
 inscalpens digitulo hos Terentii pronuntiauit uersus. qui-
 bus auditis exclamauit poeta se talem eum scriberet cogi-
 tasse parasitum, et ex indignatione, qua eum saturum
 potumque deprehenderat, delinitus <est> statim. 3 Haec 20
 labra lingens ut ebrius et ructans ut potus et satur pro-
 nuntiauit actor bonus. 4 ADMODVM annuendi uim habet
 dumtaxat modo. et subauditur 'ueritum'.
- 316 2 1 PHANIVM RELICTAM SOLAM subauditur 'ais'.
 2 IRATVM SENEM iterum subauditur 'ais'. 25

1 bene diuortar *om. CO* || 3 qua *V*, quam *C*, quod *R* |
 uiros *RC* || 4 redderetur *RCO* || 5 et 1. *O* (*dett.*), *om. RCV* ||
 6 adsint *RCO* || 7 adsint *RC*, *om. OV* || 8 ne *om. RCO* ||
 10 praeponit *C* || 12 processerint *RCO* || 14 adhuc *om. RCO* ||
 15 de] a *C* | ambiuio ebrio *dett.*, ambibi ebrio *O*, ambebrio
RV, (*m del.*) *C* || 17 scalpens *V* || 18 exclamauerit *RC* | ex-
 cogitasse *V* || 19 qua] quo *O*; quod *Steph.* An quia? || 20 de-
 linitum *COV* | est *add. W.* | haec *O*, ac *RCV* || 21 libia *R* |
 et 1.] ut *COV* | potus et *W.*: pote *RCO*, potus *V* | pronun-
 tiabit *Bentley* || 23 subauditum *RC* || 25 IRATVM — ais *om. RCO*

- 317 3 1 OPPIDO non 'aio' sed 'iratum' intellege. 2 AD TE SOLVM SVMMA PHORMIO RERVVM REDIT TVTE HOC INTRISTI TIBI OMNE EST EXEDENDVM ideo uelut expergefactus ad has causas accedit Phormio, quia non diu sollicitum conuenit esse parasitum nec quicquam aliud nisi de conuiuio 5 uel propter conuiuium cogitare: adeo nisi a Geta cogatur, modo etiam negotiorum Antiphonis neglegens atque securus est.
- 318 4 1 TVTE HOC INTRISTI *παροικία* apta parasito, quia de cibo est. hoc autem inter rusticos de aleato mortario 10 dici solet. 2 *Et* bene 'intristi': proprie enim intrita dicitur huiusmodi cibus. 3 ACCINGERE appara te ipsum atque expedi.
- 319 5 1 ECCE REM QUID SI REDDET totum hoc quasi alia agens loquitur parasitus. et ex hoc apparet, quid intersit 15 inter audaciam sycophantae improbi et patris familias perturbationem minime litigiosi: nam ille in bona causa aduocatus quaerit et ipse sollicitus in toto actu est, hic puncto temporis se ad calumniam praeparauit. 2 QUID SI REDDET bene iam ad illud respicit fabula, quod futu- 20 rum est, propter Phaedriam. 3 SIC OPINOR non ad 'tu impulisti' hoc pertinet sed ad id quod secum tacitus uoluit Phormio. 4 QUID SI REDDET hoc est: quid si respondebit? 5 An 'mulierem' reddet?
- 321 7 1 CEDO SENEM hic alii excussisse torporem somni 25 inducunt parasitum, alii transglutuisse quod in ore mandebat, quasi hoc morae fuerit ad uincendum senem.

1 non aio *O*, nouo *RC*, noue *V* | intelligo *RC* || 2 reddit *RC* | TVTE — EXEDENDVM *om. V* || 4 non] nihil *RCO* || 6 ideo *V* | nisi *O*, nihil *rell.* | cogitatur *codd.*, *corr. Steph.* || 8 est *om. V* || 9 *παροικία Steph.*: *παροικία V*, **** *rell.* | quia *W.*: qui *RCO*, quae *V* || 10 inter rusticos] instrustos *R*, infrustos *C* || 11 intrita] intristia *RV*, -stitia *C* || 14 quod *RC* | <ut> alia *R*, alia <ut> *O* || 15 et *om. RCO* || 17 minime *om. RC* || 18 in *om. RCO* || 20 facturum *R*, factum *O* || 21 ad *O*, id *rell.* || 22 sed *O*, *om. rell.* | ad id *om. O* | quod bis *R* || 25 exclusisse *codd.*, *corr. Bentley* || 27 more *O*, in ore *rell.*

2 CEDO SENEM non paruum litis molimen impendet, cum senex dicat (*II* 1, 75) 'hominem commonstrarier', parasitus dicat 'cedo senem'.

322 8 1 QUID AGIS non interrogantis sed metuentis est hoc dictum. 2 QUID VIS NISI VT MANEAT PHANIVM ATQVE 5 EX CRIMINE HOC ANTIPHONEM ERIPIAM ET IN ME OMNEM IRAM DERIVEM SENIS tria promittit in quibus omnis Antiphonis causa est constituta. 3 ATQVE EX HOC CRIMINE AN. ERI. sic dixit 'ex crimine eripiam' quasi ex incendio. 4 Considera trium rerum quas promittit gradus per 10 auxesim esse seruatos. 5 PHANIVM UXOR scilicet Antiphonis.

323 9 1 ANTIPHONEM ERIPIAM bene 'eripiam' dixit, quod causam significat dici pro eo qui teneatur oppressus. Vergilius (*Aen. XII* 947—48) 'tunc hinc spoliis indute 15 meorum eripiare mihi?'. 2 IN ME OMNEM IRAM DERIVEM PATRIS deriuatio dicitur inflexio criminis ab eo ad quem pertinebat ad eum ad quem non pertinet.

324 10 1 O VIR FORTIS ATQVE AMICVS ordine laudauit: plus est enim 'amicus' quam 'uir fortis'. 2 Et apparet 20 auersum Getam exclamasse, quod maiorem uim habet quam si <ipsi> amico dixisset. 3 O VIR FORTIS ATQVE AMICVS nominatiuum pro uocatiuo posuit. 4 VERVM HOC SAEPE PHORMIO bene 'saepe' addidit, ut sententiam faceret de speciali dicto. 25

325 11 1 VEREOR NE ISTAEC FORTITVDO IN NERVVM ERVM-PAT quid est 'istaec'? nimium audax scilicet. et con-

1 CEDO SENEM *om. O* | non — cedo senem *om. C* | litis Bentley: militis *R*, militis *O*, uulguis *V* || 2 commostrarier *RV* || 4 a^gis *C*, ais *O* | est *om. O* || 5 hoc *om. V* || 6 ET | ut *RC* || 8 EX *om. V* || 9 te (ex *O*) crimine eripit *codd.* || 11 seruatos *O*, -tam *C*, -ta in *R*, -tos in *V* | uxor *O*, -rem *RC*, in uxorem *V* || 13 ERIPIAM] -at *RCO* | quod causam] quo uim *Steph.* || 14 qui <iam> *O*, quod *C* | tenebatur *O* || 17 PATRIS] senis *V* (*dett.*); sic *Ter. codd. Ad, cf. schol. 8, 2* | ad *om. C* || 21 aduersum *codd.*, corr. *Steph.* || 22 ipsi amico *Schoell.*: amice *codd.* || 23 posuit *om. RC* || 24 bene — p. 429, 4 PHORMIO *om. R* | addit *C*

uenit hoc dictum Getae, qui supra dixerat (I 2, 73—74)
 'est parasitus quidam Phormio, homo confidens: qui illum
 di perduunt!'

324 10 5 VERVM HOC SAEPE PHORMIO VERBOR NE I. F. IN
 N. ER. ex consuetudine Romana dixit, quia saepe in ner- 5
 uum coniciebantur ex aliquo maleficio in carcerem missi.

6 An numquid prouerbium ex sagittariis natum est,
 quod immoderatae plerumque uires adducendo arcu non
 telum incitent, sed neruum rumpant? 7 <An> quod
 saepe fortius ferientes neruum sibi aliquem laedant? 10
 8 Ergo fortitudine nimia saepe uinci, saepe decipi con-
 tingit.

325 11 2 IN NERVVM ERVMPAT DENIQVE 'denique' modo
 παρέλκεται ex Terentiana consuetudine, qui hanc parti- 15
 culam in ultima ponit sententia.

326 12 1 IAM PEDVM VISA EST VIA 'pedum' pro 'pedibus'
 et 'uisa' ἐντὶ τοῦ 'prouisa'. 2 Et totum metaphoricè.

327 13 QVOT ME CENSES HOMINES IAM DEVERBERASSE VSQVE
 AD NECEM παρεσιτικῶς totum translationibus loquitur; huius- 20
 modi est enim umbraticorum hominum scurrilis oratio.

328 14 1 HOSPITES TVM CIVES ἐναπόλουθον secundum, deest
 enim supra 'cum'. 2 Et bene posterius posuit id quod
 maius est.

329 15 1 CEDO DVM EN VMQVAM INIVRIARVM AVDISTI MIHI
 SCRIPTAM DICAM plus est hoc quod per interrogationem 25

1 <et> qui O, qui <ut> C || 2 quin V || 3 di <omnes> Ter. |
 perdunt O || 5 ex om. V || 6 male facto V | carcere CO || 7 annum
 quod codd., corr. Lindenbr. | ex C, e R, a OV (dett.) | innatum
 RC | est om. V || 9 an <ex eo> add. Steph. || 11 nimia] animi
 RC | contigit R, extinguit C || 13 denique <f.> denique RC ||
 14 parelceta V, par electa RC, parte lecta O; corr. Sabbad. | ex
 om. V || 17 αντιου V, ****rell. | metaphoricè] **** O || 18 di-
 uerberasse RC || 19 παρεσιτικῶς V, parasitus O, **** R,
 om. C || 20 enim Hartman: enim <uim> RCO, enim <uis (ius
 dett.)> V (dett.); e. mos Bentley | <et> scurrilis codd., corr.
 Hartman || 21 hospitem eiuem (om. tvm) RCV | αναπολουθον
 secundum V, **** RCO || 22 <ac> supra codd., corr. Steph. |
 cum dett., tum OV, non RC || 23 magis RC || 24 audistis RC ||
 25 quod om. V (dett.)

- intulit, quam si diceret 'numquam mihi scripta est iniuriarum dica'. 2 INIVRIARVM SCRIPTAM DICAM *κρυολογία*: sic enim et Tullius (*Verr. II, II 14, 37*) 'scribitur Heraclio dica'. 3 DICAM *δίκη* Graece causa est, quae fit Latine dica, ut *ἀκτὴ* acta, *Καλλιόπη* Calliopa. 5
- 330 16 1 QVI ISTVC interrogare hic ideo fingitur Geta, ut parasitica progrediatur oratio. 2 QVIA NON RETE ACCIPITRI TENDITVR NEQVE MILVO rursus per allegoriam loquitur parasitus, ut totum et triuiale sit et <ex> conuiuuii escisque translatur. 3 QVIA NON RETE ACCIPITRI TENDITVR legitur et 'tennitur': habet enim N littera cum D communionem.
- 331 17 1 QVI MALE FACIUNT NOBIS ore et unguibus scilicet. 2 ILLIS QVI NIHIL FACIUNT TENDITVR non sic accipias 'nihil faciunt', quasi dicat 'nec male nec bene', sed cum 15 legeris 'nihil faciunt', subaudito 'nobis male'.
- 332 18 1 QVIA ENIM IN ILLIS FRVCTVS EST *παρέλκον* tertium, quo aut 'quia' sub 'enim' subiugatur, aut ipsum 'enim' superuacuum est. 2 IN ILLIS FRVCTVS EST qui nihil faciunt nobis male. 3 QVIA ENIM IN ILLIS FRVCTVS 20 EST 'fructus' cibus, quia frumen dicitur tractus gulae, quo cibus in aluum demittitur. 4 IN ILLIS OPERA LVDTITVR qui male faciunt nobis. 5 LVDTITVR exercetur. 6 An 'illuditur', hoc est frustratur?

1 intulisse V | mihi ante numquam V, om. C || 2 dicat C | INIVRIARVM — DICAM om. RC | *κρυολογία* Bentley: acyrologia V (aciriol- ed. pr.), om. RCO || 3 scribit RVO, -at C || 4 dica om. RC | DICAM om. OV | *δίκη* (*η* in ras.) V, *dioc* O, *dicam* RC || 5 *dicam* RC | *ἀκτὴ*] *acte* *codd.* | *acte* R | *calliope* *codd.* | *Calliopa* om. RC || 6 quid istuc V (*dett.*) | interrogare hic (*Goetz*) ideo (*idcirco Sabbad.*) | interrogare dicitur et *codd.*; 'dicis' et interrogare *Rabbow* || 9 alloquitur *codd.*, *corr. Steph.* | et 1. om. V || 14 accipias *Schoell.*: -piat RCO, -pe V || 16 legeris om. C || 17 EST om. RC | *παρέλκον* tertium V, **** RCO || 18 autem V | sub *Sabbad.*: sic *codd.* | subiugatur V, -gantur RC, -gitur O; *corr. Sabbad.* || 19 qui — male om. V || 21 cibus] cuius RCO | flumen C, fratrum R || 22 quo] -que RC | dimittitur ROV, (*ex* -atur *corr.*) C || 24 An] alii V || 25 ALIIS] illud V | alicunde RCV

333 19 1 ALIIS ALIVNDE EST PERICVLVM VNDE ALIQUID ABRADI POTEST utrum hic sensus est, quasi dixerit: aliud aliis periculum affertur, a quibus auferri potest, an: alii aliunde periclitantur quam credunt? est enim illis causa periculi non quae uidetur, sed quae ab illis aliquid auferre 5 potest. 2 VNDE a quibus. 3 ABRADI per uim auferri.

334 20 1 MIHI SCIUNT NIHIL ESSE rei scilicet. 2 DVCENT DAMNATVM DOMVM secundum ius scilicet, quo obaerati cum non soluendo essent, ipsi manu capiebantur. 3 DVCENT DAMNATVM DOMVM mire iuris usus est uerbis ad extenuandam 10 poenam et rem ad commodum transferendam; nam quod obaeratis inimicum, id parasitus maxime optat: duci ab aliquo domum. addidit autem 'damnatum' quasi qui irrideat genus damnationis, in qua uictor pascere compellitur et uictus pascitur. 15

335 21 1 ALERE NOLVNT HOMINEM EDACEM sensus est: sciunt edacem et ideo nolunt ducere. 2 *Et hoc sic pronuntiandum est, ut facete totum uideatur illatum, quando si obaeratus sit sub huiusmodi poena, neque accusari ab alio queritur neque damnari.* 3 HOMINEM EDACEM se significat. 4 SAPIVNT sibi consulunt. 20

336 22 1 PRO MALEFICIO pro iniuria. 2 PRO MALEFICIO SI BENEFICIVM παρασιτικῶς 'beneficium summum' dixit 'alere'. 3 REDDERE retribuere, reponere.

337 23 1 NON POTEST SATIS PRO MERITO AB ILLO TIBI 25 REFERRI GRATIA multum promittit Geta parasito, cum dicat nihil futurum, quod pro merito <retribui> possit. 2 NON

3 afferri *RCV* || 4 alicunde *RC*, alicunde *V* | creduntur *RC*, -dant *O* || 6 a quibus] aliquid *V* (*dett.*) | <abradi> per *V* || 7 damnatum domum ducent *V* (*dett.*), damnatum domum *RC* || 8 secundum — *DOMVM om. RC* || 10 mire iuris usus *Schoell* (*duce Pithoeo*): mire usus *CO*, minus *R*, risus *V* || 12 ab erratis *RCO* | inimicum <est> *V* (*dett.*) | parasitum id *RC* || 15 et] ut *C* || 18 facete] -re *RC* | elatum *RCO* || 19 si obaeratus *Sabbad.* (*duce Steph.*): separatus *codd.* | sub *O*, ab *RCV* | huiusmodi *C* || 20 ab illo *C*, ab aliquo *O* || 22 pro — iniuria *post* 24 alere *V* (*dett.*), *om. RC* || 23 παρασιτικῶς *V*, **** *rell.* | <dixit> beneficium *codd.* | dixit *om. V* || 25 ILLO — *p. 432, 1 ILLO om. RC* || 27 retribui *add. Goetz*; accipere (*post* possit) *Steph.*

POTEST SATIS PRO MERITO AB ILLO huiusmodi sententia inferri poeta †παρένθεσιν cum his quae uoluit inferre.

3 AB ILLO TIBI GRATIA REFERRI non ab eo qui te damnatum duxerit, sed <ab> Antiphone de quo sermo est.

338 24 1 IMMO ENIM SATIS NEMO PRO MERITO GRATIAM REGI REFERT bene parasitus quicquid praestat debere se dicit. et est proprium personae inferioris. Vergilius (*Aen. I* 78—79) 'tu mihi quodcumque hoc regni, tu sceptrā Iouemque concilias, tu das epulis accumbere diuum'. 2 GRATIAM uicem. 3 NEMO PRO MERITO SATIS <GRATIAM> REFERT 10 REGI 'rex' alias regnator, alias dominus, alias diues significat. sed nunc 'rex' rationem habet nominis ad aliquid, dicti ad significandum parasitum: ut enim parasitus regis est et libertus patroni, sic e contrario rex parasiti est et patronus liberti. quod si non esset, non 'nemo' 15 tantummodo sed 'nemo parasitus' diceret.

339 25 1 TENE ASYMBOLVM VENIRE VNCTVM ATQVE LAVTVM E BALNEIS. haec non ab Apollodoro, sed de ... (*Enn. sat. VI fr. 1 M. = v. 14—19 V.*) translata sunt omnia: 'quippe sine cura laetus lautus cum aduenis infertis malis, ex-^{p. 206} pedito brachio, alacer celsus, lupino expectans impetu, mox cum alterius ablingas bona: quid censes domino esse

1 sententia *dett.*, -am *V*, sensus *O*, .N. *RC* || 2 inferunt poetae (-ta *O*) *OV* | παρένθεσιν cum his *V*, parante sic hic *O*, ***** cū his *RC*, parenthesis (-thesi *D*) cum his *dett.*; fort. παρέμβασιν his | uoluit *dett.*: uult *RC*, noluit *V*, nolunt *O* | referre *R* || 4 ab *add. Sabbad.* || 5 PRO MERITO *om. RC* || 6 fert *RC* || 10 MERITO] mercede *R* | ref. regi *C*, ref. a. regi *R*, rex regi *V*, regi *O* || 11 alias 2.] uel *V* | alias 3.] aliter *V* || 12 rationem *Steph.*: nom̄ *RC*, numero *V*, uim *O* (*recte?*) | numinis *RC* | 13 dicti] duci *RC* || 15 est *om. V* | et] ut *RCO* | non 2. *om. V* || 17 ad symbolum *codd.* || 18 haec non *Steph.*: nec non *RCO*, nedum *V* (*dett.*) | sed de cen. . . . (*sic V*, redeas *R*, r̄deas *C*, sed de sexto salis *** *dett.*, *om. O*; sed e sexto satyrarum *Ennii Steph.*, *v. append.* || 19 translata. — p. 433, 2 uoras] *lac. in O* || 20 infectis *V*, inferetis *R*, inferetis *C*; infestis *L. Mueller*, exertis *Muretus* || 21 impetu expectans *codd.*, *corr. Muretus* || 22 cum] dum *Steph.* | ablingas *cod. Cuiac.*, ablinias *RC*, obligurias *V* (*sic Bentley*; abl- *L*, sic *Vahlen*) | domino *Muretus*: -nos *codd.*

v. app. p. 542.
of ad Ad. 386

p. 542

animi? pro diuum fidem! ille tristis est dum cibum seruat, tu ridens uoras'. 2 TENE ASYMBOLVM VENIRE et hoc nomen constat inter parasitos esse confictum atque compositum contra illud in Andria (*I 1, 61—62*) 'symbolam dedit, cenauit'.

- 340 26 1 OTIOSVM AB ANIMO τῷ ἀργαίσιμῳ addidit 'ab', cum sufficeret 'animo'. 2 CVM ILLE ET CVRA ET SVMPTV ABSVMITVR 'cura' in apparando, 'sumptu' in comedendo.
- 341 27 1 DVM TIBI SIT QVOD MAGIS PLACEAT acuenda uox in eo quod ait 'tibi'. 2 *Et* hoc eminenter adiectum est 10 non sui curam sed conuiuiarum gerere illum qui uocat. 3 ILLE RINGITVR TV RIDEAS poetico lepore iisdem syllabis diuersa significantia prope se inuicem posuit: 'ringitur' et 'rideas'. 4 ILLE RINGITVR TV RIDEAS uarie, nam pronuntiatio coniunctiuum miscuit. non dixit enim 15 'ringatur' sed 'ringitur'. 5 Ringi est stomachari tacitum; est enim translatio a canibus latratoriis.
- 342 28 1 PRIOR BIBAS PRIOR DECUMBAS hoc ad procacitatem parasitorum rettulit. 2 PRIOR DECUMBAS <Cicero> aliter (*in Verr. II, I 26, 66*) 'mature ueniunt, discumbitur' inquit. 3 CENA DVBBIA APPONITVR et hoc adeo parasiticum uerbum est, ut non intellegat Geta.
- 343 29 1 QVID ISTVC VERBI EST ut intellegat populus, idcirco et non intellegit et uult doceri Geta. ostendit autem poeta pro una quaque re uerba propria esse neque 25 communia cum his, qui diuersi sunt actus. 2 VBI TV DVBITES QVID SVMAS POTISSIMVM non 'potius' sed 'potissi-

2 uorans *codd.*, *corr. ed. pr.* | teneas simbolum *RC*, tene ad simbolum *OV* || 3 esse *om.* *C* || 4 simbolum *codd.* || 6 ΤΩ-ΔΡΧΔΙCΜῶ *cod. Cuiac.*, τὸ ἀργαίσιμῶ *V*, **** *RCO* || 8 coemendo *R* (*Steph.*) || 9 SIT] fit *Ter. codd. Aδ* | MAGIS *om.* *O* || 10 eminenter] enim inter *O*, enim essent *RC* || 11 gereret *RCO* || 13 se *om.* *RCO* || 14 et—RINGITVR *om.* *C* || 16 sed ringitur *om.* *O* || 17 latratoris *C* (latraturis *dett.*), latratoribus *OV*, latrantibus *R*, *corr. Schoell* || 18 PRIOR BIBAS] cingas *RC* || 19 Cicero] sic *codd.* || 22 ut <id> *O* (*dett.*) || 23 QVID—Geta *om.* *V* | populus *O* (*dett.*), plus *RC* || 24 et 1. *om.* *C* || 25 esse ante uerba *O*, *om.* *C* | nec *C* || 27 dubitas *V* | sumes *C*

mum' dixit, ut in re omni aliis alia potiora monstraret. Plautus (*Men. I 1, 27*) 'standum est in lecto, si quid de summa petas'.

- 344 **30** 1 HAEC CVM RATIONE<M> INEAS intellegas, aestimes. 2 QVAM SINT SVAVIA ET QVAM CARA SINT non 5 nihil philosophatus est poeta ostendendo multis suauia esse quae cara sint. 3 CARA magni pretii.
- 345 **31** 1 EA QVI PRAEBET NON TV EVM HABEAS PLANE PRAESENTEM DEVM hoc est quod ait (*v. 24*) 'immo enim nemo satis pro merito gratiam regi refert'. 10
- 346 **32** 1 SENEX ADEST VIDE QVID AGAS ibi interuenit senex ultimo, <quando>quidem quod extra argumentum per inuentionem dici potuit consumptum est.
- 345 **31** 2 NON TV HVNC HABEAS PLANE PRAESENTEM DEVM praesentes di sunt uel qui statim praestant uel qui et 15 coluntur et uidentur, ut Sol Luna. alii 'praesentem' pro potentissimo accipiunt, ut Vergilius (*Geo. II 127*) 'quo non praesentius ullum'.
- 346 **32** 2 VIDE QVID AGAS non terrentis est sed excitantis. 3 PRIMA COITIO ACERRIMA EST translatio a proelio, 20 nam et congredi milites et coire dicuntur.
- 347 **33** 1 SI EAM SVSTINVERIS multum de illo exigit, quando non dicit 'si eam reppuleris' sed potius 'sustinueris'. 2 POST ILLAM IAM VT LIBET LVDAS LICET in officio militari omne negotium uel pugna uel ludus est. 25

3 summo *Plaut.* || 4 existimes *CO* || 5 sint cara *C*, cara *O* || non nihil *O*, nihil *rell.* || 8 *EA om. RC* | *qvi*] quae *RCO* | praebat *V* | *evm*] hunc *V* (*dett.*) || 9 quod] quis *R* | nemo] nero *V* || 10 gratia *V* | fert *RC*, refertur *V* || 12 quandoquidem *W.*: quidem *RC*, qui dñ *V*, *om. O* || 14 *NON*] nunc *RC* | hunc <eum (enim *RC*)> habeas *RCO*; eum *habent Ter. codd. δ* | *PLANE*] *om. V* || 16 <et> luna *C* || 17 potissimo *O* | ut *om. V* || 20 coitio *O*, actio *rell.* || 21 et eum rediguntur *RC* || 22 eam] eum *V* || 23 potius <si eam> *O* (*dett.*) || 24 *ILLAM*] illum *RC*

3.

348 **1** **1** EN VMQVAM CVIQVAM CONTVMELIOSIVS AVDISTIS
FACTAM INIVRIAM in hac scaena, ut rhetoribus placet, ueluti
quaedam controuersia est, quae uno tempore ex utraque
parte tractatur, ut si quis dicat legem esse, ne de eadem
re bis agatur, et item, ut orbam proximus ducat. quidam ⁵
absente patre sub hoc nomine uxorem coactus erit ducere:
uult illam pater adueniens eicere de matrimonio: contra-
dicitur. meminisse autem debemus in omni contentione
ea maxime dici, quae simplici patri familias et calum-
nioso sycophantae improbissimoque parasito congruere poetae ¹⁰
uisa sint. **2** EN VMQVAM CVIQVAM CONTVM. A. iam in-
structi sunt aduocati, et recte: longum enim fuerat omnia
haec per scaenam geri. **3** EN VMQVAM 'en' uim habet
indignationis post enarratam iniuriam.

349 **2** QVAM HAEC EST MIHI 'facta iniuria' subauditur. ¹⁵

350 **3** **1** ADESTE QVAESO interim aduocati *κατὰ πρόσωπα*
inducuntur et ridicule tacent prius, postea locuturi.
2 Et ADESTE proprie: adesse enim causae proprie dicun-
tur patroni et amici. **3** IRATVS EST hoc ad excitandum
dicitur Phormionem. **4** QVIN TV HOC AGE annuit, ut ²⁰
taceat. **5** Et significat silentium.

351 **4** **1** IAM EGO HVNC modo 'iam' signum celeritatis est.
2 HVNC cum contemptu dixit. **3** AGITABO perturbabo.
4 PRO DEVM IMMORTALIVM *ἔλλειψις*: deest 'fidem' aut quid

1 De hac scaena v. praef. huius vol. | en nunquam RO ||
2 hac] ista R || 7 uult] uel RC || 9 ea] et RC || 10 congruere]
congruunt ea V, congrue O (dett.); congrua Sabbad. (v. infra) |
poeta RV, poetice O || 11 uisa sint] uisas inter se O, miscet
inter se V (dett.), ***** RC; uisa sunt (sic Steph.) esse Sabbad.
(v. supra), uisa sint <certantibus int>er se Schoell | EN] ea C |
CONTVM. A.] etiam RC || 12 aduocati sunt V || 13 per scaenam
Hartman: post scenam codd.; in proscaenio Teuber et Sabbad. ||
14 erratam RC || 15 EST] erit RCO || 16 ΚΩΦΔ ΠΡΟCΩΠΔ
cod. Cuiac., *πρόσωπα* V, ***** RO, persone *** C || 17 et
om. R | prius Steph.: peius RCV, penis O || 18 Et — dicuntur
om. O || 20 AGE] agere RC || 21 significet V || 23 dicit V ||
24 ἔλλειψις — IMMORTALIVM om. RO || eclipsis C, elipsis V

tale. Cicero in Oeconomico (*fr. 8 M.*) 'quid igitur, pro deum immortalium, primum eam docebas quaeso?' 5 PRO DEVM IMMORTALIVM artificiose prior exclamat, ut Demipho, qui iniuriam passus est, ultro impetum accusationis incurrat.

prop. vol. Ep. 46

A

B

350 3 6 ADESTE QVAESO PRO-
prie aduocatis dixit. 7 *Et*
quia ipse properantius per-
git, rogat ut assequerentur.

352

5 1 HANC SIBI COGNA-
TAM additum pronomen est, 10
quasi notam omnibus dice-
ret. 2 PHANIVM HANC S. C.
magno ingenio Terentius imp-
udentiam calumniatoris ex-
pressit, nam et prior incipit 15
et prior accusat. 3 *Et* quia
non potest dicere 'expellit
Phanium Demipho?', 'negat
cognatam?' dicit.

353

6 NEGAT una opera Geta 20
in duplici uersatur dolo:
nam et audiente iam sene
eius se defensorem tamquam
absentis assimilatur et irritat
ad uociferandum Phormio- 25
nem, qui clamandi ulterius
causam non haberet, si ta-
ceret Geta.

354

7 1 NEQVE EIVS PATREM

1 <est> ciceronis pro deiotaro C || 2 primum — IMMORTA-
LIVM om. C | dicebas V || 4 impetum] in poenam V; in strepi-
tum Teuber || 6 aduocatis dixit] aduocantis est R || 7 propera-
tius RO, -tius C || 9 gnatam R || 11 dicat O || 12 hanc
<esse> V || 13 imprudentiam O, impudicitiam RV || 16 Et
om. C || 20 Geta om. RC || 22 nam] tamen RCV; etenim Schoell |
senem CV || 23 se om. RCO || 27 haberet Steph.: habet *codd.*

352

SE SCIRE QVI F. ambiguitas,
quae tamen discernitur sensu.

5 4 COGNATAM DEMIPHO
haec est fatigatio, quae etiam
nomen tumultuose persecu- 5
tur atque exagitat, et ideo
callidus sycophanta patris
familias proprium nomen
non solum inuidiose infert,
sed etiam repetit. 10

356

9 1 NEC STILPONEM IPSVM
haec asseueratio est mentien-
tis imitata ueritatem.

354

7 2 †NEGAT† σύλληψις
prima, nam extrinsecus au- 15
diendum est 'pater'.

355 8 SEQVIMINI 'sequimini'
dicit, quia properantius et
conciatiore gradu pergit
iratus.

8 SEQVIMINI apparet De-
miphonem ut patrem fami-
lias perturbari non medio- 20
criter, quippe qui et aduo-
catos conquisiuerit aduersus
hominem sine aduocatis agen-
tem et progredi non audeat,
nisi illi sequantur.

356

9 2 NEC STILPHONEM IPSVM 25
SCIRE QVI F. multa calum-

2 tam C | sensu (ante discernitur) V, sexu RCO, cod.
Cuiac. || 4 hoc R | fatigatio Bentley (coll. schol. A 37): flagi-
tatio codd. || 5 tumultuose nomen V | prosequitur O || 9 solum
om. V || 11 ne R | stilbonem RC, stilph- OV (dett.) || 12 hec
asseueratio est (est post mentis) O, hoc asseueratione RCV |
mentientis Steph.: mentis codd., qui est addunt || 13 imitata
Steph.: immuta O, imitari RCV | uarietatem V || 14 NEGAT |
schol. pertinet ad NEQVE EIVS PARTEM — FVERIT | σύλληψις V,
εὐλεψις R, silempsis O, **** C || 15 prima] .l. RC, est O |
nam] non RC || 17 <me> sequimini dixit V || 18 properantius
RO, -tius C || 19 cum citatione graduum (-dum C) RC | per-
agit R || 21 conquisierit V || 26 QVI F.] quia et V, quia e RC,
quid O | calumniatoris CO

niatores clamitandi causa dicunt et uociferandi, ut ipso strepitu terreant. tantundem <enim> est 'nec Stilphonem ipsum' quod supra ⁵ (v. 7) 'neque eius patrem'.

3 Et scire debemus hoc nomen non fictum a parasio, sed auditum a puella, quae uxor ducta sit, dici. ¹⁰

10 1 QVIA EGENS RELICTA EST MISERA communis locus in auaritiam generalitate approbatur: facilius enim de omnibus hoc quam de ¹⁵ Demiphone creditur, et ideo 'ignoratur' dixit et 'neglegitur', non 'ignorat' et 'neglegit Demipho'. 2 IGNORATVR non agnoscitur, — ²⁰ 3 'Ignoratur' quod fingitur. — hoc enim significat modo. 4 Et PARENS pater, nam ut uariaret, parentem dixit, quem supra (v. 7) ²⁵ dixerat patrem. 5 Patrem ergo dicit puellae a Demiphone ignorari.

11 1 NEGLEGITVR IPSA quia est, qui ignoret paren- ³⁰

1 clamitandi Schoell: damnandi RCV, clamandi O || 2 ipsos RCV || 4 enim add. W. || 5 ipsum om. RC || 6 neque om. V || 10 quod RCV | ducta ex dicta corr. V || 12 est] sit OV || 13 auaritiam Rabbow: -tia codd. | generaliter approbatur RC || 23 pater nam O, patrem RC, et patrem V || 26 Patrem om. RCV || 27 puellam RCV || 30 quia est qui Sabbad.: quia est V (dett.), est qui RC, qui O

357

358

358
FACT
culum
stanti
cit:
popul
quis e
et Sa
'bonis
tollur

359
LABI
insi
gere
III
Gall

iung
360
<v.>
matic
absen

1
V (det
uide
W.: u
omnia
sed R
tie T
teria R
ex his C
tur V,
enclam
qui O
duceret

358 **11** VIDE AVARITIA QUID FACIT haec conuersus ad circumculum et coronam circumstantium conqueritur et dicit: nulla enim re magis populus concitatur, quam si quis egenum contemnat. inde et Sallustius (*Catil.* 37, 3) 'bonis inuident et malos extollunt, <t.> atque sed'. etc.

359 **12** 1 SI ERVM INSIMVLABILIS AVARITIAE MALE AVDIES insimulare est crimen ingerere. sic Cicero (*Catil.* III 5, 12) 'nihil eorum, quae Galli insimulabant, negauit'.
2 Insimulo genetiuo iungitur.

360 **13** O AVDACIAM ETIAM ME <v.> ACCVSATVM AD. exclamatio est. et ostendit, quid absente patre defenderit filius.

1 id est *om.* V || 3 ideo *Sabbad.*: idem *RC*, id est *O*, uel *V* (*dett.*) || 7 conuenit] conuenire *RCO* || 10 scis uide *RCV*, uide sis *O* || 11 Sallust. *cod. Cuiac.*, *Sal O*, *om. rell.* || 13 t. *add. W.*; uetera odere noua exoptant, odio suarum rerum mutari omnia student, turba *Sall.* | atque sed(itionibus) *Sall.*: atqui sed *RCV* || 15 (*A*) ERVM] horum *RC* || 16 AVARITIAE *om.* *O*; malitiae *Ter.* | (*B*) est et *ed. pr.*: est *RC*, et *OV* || 17 ueri *O*, ueteris *RCV* | incusatio <est> *V* || 19 eorum (horum *V in col. A*) | ex iis *Cic.* || 20 negauit *Cic.*: negarunt *codd.* || 21 Insimulo — iungitur *V*, *om. RCO* | audires *RC* || 24 ad<uenit> haec (heri *O*) | exclamatio *OV* | demiphonem *R* || 25 est et *om. V* | quod *RV*, qui *O* | <et> uim *RCV*, *om. O* || 26 offenderit *V* | uxorem <ut> duceret *Karsten* | una *RCO*

tes puellae, id est ignorare se dicat et tamen non ipsam neglegat puellam, ideo utrumque conquestus est. 2 VIDE AVARITIA QUID FACIT proprie 'uide' stomachantibus conuenit, qui indignatione coguntur quasi cum aliquo colloqui. sic ipse in *Adelphis* (*V* 1, 4—5) 'illud sis 10 uide: exemplum disciplinae!' sunt qui putent illum alicui de corona circumstantium dicere moraliter 'uide'.

12 1 SI ERVM INSIMVLABILIS insimulatio est et falsi et ueri criminis incusatio. sic Cicero (*Catil.* III 5, 12) 'nihil eorum, quae Galli insimulabant'. 2 MALE 20 AVDIES 'a me' scilicet: Geta enim dicit.

13 O AVDACIAM hic iam ostenditur persuasum Demiphoni esse uim adhibitam 25 filio suo uxorem ducere, uno

361 14 NIHIL EST QVOD SVC-
CENSEAM succensere dici-
mus eum, qui cum amare
debeat laesus irascitur.
2 Vide ut ueteratorie ostendat
contradixisse adulescentem.

362

cum hunc audacem appel-
lat, altero quod dicit 'etiam',
quae coniunctio ad Anti-
phonem conuertitur, et sic
'accusatum'.

5

14 1 NAM IAM ADVLES-
CENTI NIHIL EST QVOD SVC-
CENSEAM hic subtiliter ae
latenter purgatur a Phor-
mione apud patrem Antipho: 10
cum dicit 'iam non est quod
succenseam iuueni', ostendit
adhuc succensuisse et ini-
mico fuisse animo, cumque
addit 'si illum minus norat', 15
ostendit contradixisse sibi et
restitisse in iudicio. 2 *Et*
sic dicit, quasi adulescens
non agnoscens puellam ue-
niam meruerit, pater negata 20
cognata ferri non possit.

15 1 †SI ILLVM† repente
transit ad nominatiuum, cum
supra 'illum' dixerit. 2 *Et*
deest 'erat', quod assumitur 25
ab inferiore. 3 SI ILLVM
MINVS NORAT non dixit 'non
norat' sed 'minus norat',
quasi et ipse nosse debuerit.

3 <et> quae *RCO* | ad] est *V* (*dett.*), et *O* (*Steph.*) ||
4 complectitur *OV* (*dett.*) || 5 accusatur (-ratur *O*) *codd.*, *corr.*
Steph. || 8 hic *W.*: sic (sit *O*) *codd.* | ac] at *O*, atque *V* ||
11 <nam> cum *O* || 12 iuueni] adolescenti *V* (*dett.*) || 13 suc-
censisse *RCO* | <in> inimico *C* || 15 addidit *codd.*, *corr.* *Steph.* ||
16 ostenditur *V* || 17 in *om.* *OV* || 18 quasi *Bentley*: quod si
codd. || 21 fieri *O*, ferre *V* || 22 SI ILLVM] *schol. pertinet ad QUIPPE*
HOMO, quod V substituit || 23 ad nostrum *O*, ad nomina tantum *R* ||
27 nouit *RC* || 28 norat 2. *om.* *RCO* || 29 quodsi et *O*, et quod *RC*

4 QVIPPE NATV GRANDIOR
 <'grandior'> hic comparati-
 uus non est, sed habet signi-
 ficationem a positiuo minus.
 Vergilius (*Aen. VI 304*) 'iam 5
 senior sed cruda deo uiri-
 disque senectus'. 5 QVIPPE
 HOMO NATV GRANDIOR argu-
 mentalis narratio dicitur,
 quae nunc subiecta est et ad 10
 fidem faciendam et ad
 constituendam personam defen-
 soris. 6 *Et* 'grandior', non
 'grandis', quasi dicat: gran-
 dior fuit, quam ut illum 15
 adulescens nosse posset.

7 GRANDIOR proprie gran-
 dis ad speciem refertur aeta-
 tis, ut grandis puer,
 grandis uirgo et grandis 20
 senex dicitur.

363 16 1 CUI IN OPERE VITA
 ERAT 'uita' pro uictu po-
 suit. 2 *Et* 'opera' hic
 septimus casus est. 3 RVRI

16 1 CUI OPERA VITA
 ERAT hic ostenditur quam
 pauper fuerit. 2 OPERA VITA
 'opera' septimus casus est 25

1 NATV] homo iam natu V, iam homo O; cf. *Umpfenb. ad h. v.* || 2 grandior *add. W.* | hinc RO || 3 non est sed W.: et (om. OV) non *codd.* | significantiam O || 4 a positiuo <et> minus <significat> O, <quod magis siue> minus a positiuo <significet> V (*L, edd.*) | Vergilius] ut O || 8 NATV] iam V, om. O || 10 et om. CV || 11 ad om. R || 14 quasi dicat D, quasi <qui> dicat OV (*L*), quasi <quidem> dicat RC || 15 quam om. O || 16 nosse] optime O, optime nosse L || 17 <iam> grandior OV || 19 puer <et> V || 22 (A) IN OPERE] in opera V || 23 uictu *cod. Cuiac.*, uictu V, uitu O, uicta RC || 24 opera] sic in ras. V², uita *rell.* | OPERA VITA] et V || 25 (A) septimus] *** O | (B) opera om. RC | septimus V, -mi *cod. Cuiac.*, vñ RC, ablatiuo O | est om. RCO

FERE <SE> CONTINEBAT con-
tinere <se> dicitur, qui
contra uoluntatem se retinet.

et 'uita' nominatiuus.

3 RVRI FERRE id est: qui
<ruri> opere faciendo quae-
rebat cibum. 4 *Et* bene
addidit 'fere': non enim 5
semper, sed plerumque.

5 RVRI FERRE SE CON. expresse
ostendit miseriam eius, qui
in urbe natus interdixerat
sibi accessus eius ob pудо- 10
rem inopiae. *nam hoc signi-*
ficat 'continebat', unde con-
tenti dicuntur in malis du-
rantes.. hoc autem apud
ueteres faciebant nobiles, 15
cum ad paupertatem redacti
erant.

365 18 SAEPE INTEREA MIHI
SENEX NARRABAT habet mise-
riam otiosa narratio.

18 1 COLENDVM HABE-
BAT Vergilius (*Aen. XII*
520) 'conductaque pater 20
telleure serebat'. 2 SAEPE
INTEREA MIHI SENEX NARRA-
BAT miserabiliter et inuidiose
positum 'senex' et maiore
fide, quia 'narrabat' dixit, 25
non 'querebatur'. 3 *Et*
uide congestionem argumen-
torum: et 'saepe narrabat'
et 'senex'.

1 et om. O | nominatiui O || 2 se add. Steph. || 3 uolupta-
tem RCV | continet RC | ruri add. ed. pr. || 4 Et om. RCO ||
5 addit C | enim om. R || 9 interdixerit V, -xit erat O || 10 ac-
cessum V; -u Steph. | ob pudorem] hoc pudore RCO || 11 signi-
ficabat R || 15 nobiles in ras. V² || 16 pauperiem O || 17 erant
om. C || 18 habebant OV || 19 miseriam codd. (etiam Cuiac.);
misericordiam Steph. || 20 otiosa O, ociosa RC, cod. Cuiac.;
odiosa V || 24 senem V || 26 Et om. C || 28 et <ordo est> V
(dett.) || 29 et om. V (dett.)

366

19 1 *Et* SE HVNC NEGLERE ἀμφιβολία, sed quae sensu dissoluitur. 2 COGNATVM SVVM hoc est crimen. et causa est, quia 'cognatum' addidit.

367 20 QVEM EGO VIDERIM IN VITA OPTIMVM modo 'in uita' in moribus.

20 1 AT QVEM VIRVM qualitas iniuriae a dignitate personae: multi enim tales sunt, ut cognatione abdicandi sint. 2 QVEM EGO VIDERIM IN VITA OPTIMVM in actu ac moribus. 3 *Et* IN VITA hoc est: cum uiueret et quoad uixit.

368 21 VIDEAS TE ATQVE ILLVM VT NARRAS melius hoc clare dictum a seruo accipimus, ut defendisse dominum uideretur.

21 1 VIDEAS TE ATQVE ILLVM VT NARRAS deest 'uidisti?'. 2 VT NARRAS scit enim illum non uera dicere. 3 IN MALAM CRUCEM ad-20 uerbialiter, ut (*Andr. I 1, 43*) 'huc uiciniae'.

369

22 1 NAM NI EVM ITA EXISTIMASSEM ut 'in uita optimum' iudicarem.

368

21 4 VIDEAS TE ATQVE ILLVM VT NARRAS hoc est:

1 *Et om. OV* | negligere <cognatum> *V* || 2 ἀμφιβολία *V*, ***** *rell.* | sed *om. V* || 4 hic *O* || 5 est *om. R* || 8 ad dignitatem *codd., corr. Steph.* || 12 in actu *bis C* | ac] et *O*, in *V* || 15 quod ad uixit *cod. Cuiac.*, quod a uiuo fit *rell., corr. W.* || 17 (*A*) narres *V* | deest] esse *RC*; fort. <scilicet> esse || 18 ut <sic> narres (-es *V*) *RCV* | scit] sic *V* || 20 IN] pro isne scilicet, ut sit malam crucem aduerialiter dictum || 21 ut] et *V* || 22 huic uiciniae *codd.*; huc uiciniam *Sabbad.*, cf. *Andr. I 1, 43; 78; Ad. IV 4, 40; Phorm. I 2, 45* || 23 NAM — 25 iudicarem *om. V*

parem tete illi existimo
 atque illum tibi. 5 An po-
 tius: seruus sciens hanc per-
 sonam fingi uel certe etiam
 mortui uis(um) hominis in- 5
 duci, male precatur parasito,
 ut etiam ipse sic aut nus-
 quam sit ut fictus aut pereat
 ut mortuus? 6 An sic
 accipiendum est, ut seruus 10
 summissa uoce hoc per iocum
 dixerit: tantum tu in uita
 te uideas optimum, quantum
 fuit ille quem narras?

7 An sic intellegendum, ut 15
 seruus hoc dicat: si optimum
 est uictum opera quaerere
 et in alieno agro esse, uideas
 te atque illum uidisti, quem-
 admodum narras, uiuere, et 20
 alluserit ad illud quod ait
 (v. 20) 'quem ego uiderim
 in uita optimum'?

22 2 NVMQVAM TAM GRA-
 VES hoc non quasi timidus 25
 sed quasi religiosus et fidus
 loquitur Phormio.

23 1 OB HANC tamquam
 praesens sit mulier de qua
 lis est, demonstratiua parti- 30

369

370 23 OB HANC id est pro
 filia ipsius.

1 parem te *Westerh.* (tete *Sabbad.*): parentem te *codd.* ||
 4 fingit *V* || 5 etiam] et *O* | mortui uis (uis *om. O*) hominis
RCO, mortuum hominem *V*, *corr. Schoell* | induci] non duci
RC || 7 etiam] iam *V* | sic *Schoell*: sit *codd.*; *del. Steph.* || 8 aut *O*
 (*dett.*), ut *rell.* || 12 tu *om. C* || 13 optimum *om. C* || 15 intel-
 legendum <est> *V* || 17 quaereret et *CO* || 18 alio *RCO* | esset
RCO || 20 uiuere<t> *RC*, *** *O* || 21 illum *CV* || 28 id est
om. V || 29 sit *post* mulier *V*, *om. RCO*

cula usus est dicendo 'hanc'.

2 INIMICITIAS CAPEREM
capere dicimus, cum id
quod in nobis <non> est assu-
mimus. unde capere et pro 5
eligendo ponitur.

371 24 1 QVAM IS ASPER-
NATVR <NVNC> TAM ILLIBE-
RALITER aspernari est
auerti non solum corpore,
sed etiam animo. 2 Asper-
nari est recusare aut fere
non agnoscere. est autem
dictum ab 'a' et 'sperno'.

24 1 QVAM HIC ASPER-
NATVR NVNC TAM ILLIBERA-
LITER ordo est: ob hanc,
quam hic aspernatur nunc 10
tam illiberaliter. 2 Ἀπό-
δοσις: 'quam' enim supra
reuocauit ad puellam refe-
rens, ut (*Verg. Aen. IV*
355) 'quem regno Hesperiae 15
fraudo' et Sallustius (*Hist.*
I fr. 57 M.) 'nam Syllae
dominationem <queri non>
audebat' et interpositis qui-
busdam 'qua offensus' <sci- 20
licet> dominatione Syllae.

3 NVNC TAM ILLIBERA-
LITER apud ueteres illibe-
raliter dicebant factum, si
quid excessisset omne genus 25
maleficii. sic in *Adelphis*

4 non add. *Karsten* || 5 et] .i. *RC* || 6 ponitur *dett.*,
impon- *rell.* || 7 (A) is] hic *V* || 9 hanc <causam> *V* || 10 auerti
— 12 est om. *C* || 11 ΔΠΟΔΟΣΙΣ *cod. Cuiac.*, ἀποδοσις et
(ante 9 ordo) *V*, ***** *O*, om. *RC* || 12 aut fere] auertere
dett. | enim] est *V* || 13 est — sperno] deponens est *O* || 14 ab
om. *RC* | a et sperno. *PERGIN* (*schol. 25*) | a spergo *pergin V*,
aspergin *RC* || 17 Syllae] si ille *V* || 18 queri non add. *ex Arus.*
Mess. Gr. L. VII 504, 11 || 19 et om. *RCV* | interpositis *dett.*,
impositis *RCOV* || 20 qua *Keil*: neque *codd.* | offensus *Keil*:
est offensus *V*, confessus (c̄ p̄ *O*) offensus *RCO*; fuit off.
Maurenbr. | scilicet add. *W.*; hoc est *Keil* || 24 dicebatur *V* ||
26 maleficii] mali *RC*

(IV 5, 28—30) 'factum est a uobis duriter immisericorditer<que> atque etiam, si est dicendum magis aperte, illiberaliter'. uide more ἀνέξήσεως pro magno hoc ultimum poni.

372 25 1 PERGIN ἀπόστορος
per παρένθεσιν. 2 MALE
LOQVI pro 'maledicere'.
3 IMPVRISSIME improbissime.

25 1 PERGIN ERO ABSENTE argute addit 'absente', ut uideatur fidelior, qui defendit absentem: quod praestans argumentum est id animi habuisse Getam etiam peregrinante domino. 2 MALE LOQVI pro 'male dicere'. et 15 quaerit Probus, quis ante Terentium dixerit. *Pl. Cap. 564. Tavo*
2.65

373 26 ΑΙΝ ΤΑΝΔΕΜ CARCER
non carcereum sed carcerem asperius appellauit. sic Lucilius (*l. inc. fr. 107 M.*) 'carcer uix carcer dignus'. et 'uix' pro 'non'.

26 1 DIGNVM AVTEM HOC ILLO EST non negat 'male loqui', sed hoc dignum esse contendit malo homine. 2 ΑΙΝ ΤΑΝΔΕΜ 'ain': ἀπόστορος nota est, quae separat E ab N littera .i. tenuit sed sonum. est enim 25 integrum 'aisne'. 3 CARCER

5 uides V | mores R | ἀνέξήσεως Steph.: ανέξιος R, ανέξιος V, **** CO || 7 ponit RC || 8 ΔΠΟCTPOΦOC PER ΠΑΡΕΝΘΕCIN cod. Cuiac., ἀποστορος παρένθεσιν V, **** per **** RC, ***** O || 10 defendat OV || 13 animo V | fuisse getam RC; f. Getae? | etiam om. C || 15 dicere. et dett., diceret O, dicere RCV || 18 carcere codd. || 19 carcereum Schoell: carceri RCV, -ranum O, -rarium ed. pr. | carcerem O, -re RCV | EST non] eum RC || 22 ΑΙΝ] aisne codd. | ain] aisne O, om. RV | ἀποστορος V, ***** rell. || 23 nata CO, nota V | separat E] separate RC || 24 littera .i. tenuit sed (se sed V; v. etiam append.)] fort. unde littera s ante n amittit sonum

Lucilius (*l. inc. fr. 107 M.*)
'carcer uix carcere dignus'.

374 **27** BONORVM EXTORTOR
LEGVM CONTORTOR fingit illi
crimina de causa et de
negotio.

27 BONORVM EXTORTOR
LEGVM CONTORTOR ingeniose
de ipso negotio sunt inuenta 5
conuicia.

375 **28** QVIS HOMO EST HEM
mire seruus finxit se non
uidisse senem, ut ea quae
dixerit in Phormionem sin-
cere dixisse credatur.

28 1 RESPONDE timuit
poeta, ne huiusmodi uoci-
feratio Getae quasi ueram
discordiam apud populum 10
fingeret, et ideo fecit eum
a Phormione admoneri.

2 QVIS HOMO EST HEM ita
mira dissimulatione additum
'homo', ut uideatur nihil de 15
praesentia domini cogitasse.

3 ABSENTI TIBI TE IN-
DIGNAS tunc fidelis opera
est, cum absens aliquis de-
fenditur; hoc ergo confirmat 20
uelut indicando. sic in An-
dria (*IV 4, 44—45*) 'o
Chreme, per tempus aduenis:
ausulta'.

376 **29** SEQVE DIGNAS CON-
TVMELIAS id est: quas ipse
debet audire.

25

377 **30** DESINE imponit silen-
tium Getae, quasi ualidiora

30 OHE IAM DESINE hac
uoce ostendit plus iusto pro

4 finxit R | illi crimina de O, illa criminandi *rell.* || 7 HEM |
heu RC, *om.* O || 8 mire L, miser RCO, -re V | non se V ||
11 facit COV || 12 a Phormione] phormionem C || 13 HEM ita
om. V || 14 additur V || 16 domini *om.* C || 21 indicendo C ||
24 ausulta] *hic sequitur in V (L) schol. 29 ser. A* SEQVE
+ audire ita, ut bis exstet; *cf. praef. vol. I p. XXIX* || 26 id
est *om.* R || 28 hoe V | hanc uocem RCO

dicturus sit, et sic et supra
(v. 28) 'tace' dixit senex.

se locutum uideri Getam,
nam 'ohe' interiectio est
satiatatem usque ad fasti-
dium designans. Horatius
(*serm. II 5, 96—97*) 'donec 5
'ohe!' iam ad caelum mani-
bus sublatis dixerit, urge'.

378 **31** 1 ADVLESCENS PRIMVM

ABS TE est haec auctoritas
in senibus, ut minores aetate
appellatione pueri uel adu-
lescentis uel iuuenis mi-
nores etiam ostendant aucto-
ritate, ut hoc de nomine
illis quidem detrahant, sibi
uero auctoritatem attribuant.
sic Vergilius (*Aen. XII 19*)
'o praestans animi iuuenis,
quantum ipse f.' etc. 2 BONA
ABS TE VENIA PETO sine ira,
sine discordia.

10

15

20

379 **32** 1 SI TIBI PLACERE

POTIS EST pro 'potest'.
2 MIHI VT RESPONDEAS bene
'mihi' utpote patri adule-
scentis uel domino Getae
uel etiam seni. 3 *Et* uer-
bum est scrupulose aliquid
interrogantium. sic Vergi-

25

1 sit] sic R | sic et] sic V || 2 hoe interrogatio V || 4 sig-
nans RC, significat O || 6 hoe V || 9 est] et C || 10 minoris
RCV | etates O, aetatis RC, <qui> aetatis <fuerint> V, corr.
Sabbad. || 12 uel] et RCV | minoris CO, <ab illis appellentur>
minores V || 13 ostendant Steph.: -dat O, -dit rell. | auctoritate
Sabbad.: aetate (-tis O) codd.; dignitate vel grauitate Schoell ||
20 ueniam R || 23 pro potes C || 25 patris C || 26 uel] et R ||
27 etiam] et R || 29 interrogatium C

lius (*Aen. II 149*) 'mihique
haec edissere uera roganti'
et (*Ecl. III 1*) 'dic mihi,
Damoeta, cuium pecus?'

380 **33** 1 QVEM AMICVM AIS
F. 'ais' dicimus de his, qui
uana loquuntur, dicere
autem de his, qui ualidiora.

2 EXPLANA manifesta, ex-
pone.

381 **34** ET QVI COGNATVM
'qui' quomodo, unde.

382 **35** PROINDE EXPISCARE
QVASI NON NORIS expiscari
est diligentissime quaerere,
ubinam pisces lateant. ergo
tractum uerbum a piscato-
ribus.

383 **36** EGO ME NEGOTV Q.
A. subauditur ad omnia
'nosse'.

384 **37** EHO TV SOBRINVM T.
populari quadam uulgarique
fatigatione utpote scurra re-
spondit.

385 **38** 1 NOMEN MAXIME falsa
non habent memoriam.

2 Hic ergo deest 'nescio'
uel 'necessarium est'.

3 QUID NVNC TACES urget

1 mihi (*om. -que*) *RC* || 2 edixere *RC* || 6 F.] fuisse fuisse *V* ||
9 manifeste *RC* || 11 cognatum <et> qui *C* || 13 (*A*) perinde
expiscare *V*, proinde expectare *C* || 14 nosse (noisses *A*) *codd.*
Ter. || 16 ut *om. RC* || 19 q. *A.*] quid ais *V* || 22 heo *V*, hec
RC | consobrinum *RCO* | t.] tuum *V*, a *RC* || 23 quadam
(a *ex o*) *V* || 24 fatigatione *ex cogit-corr. R*; flagit-*Sabbad.*,
at cf. II 3, 5 | utpote *om. V* | scurrae *RC* | respondit *om. C* ||
26 falsam *C* || 27 memoria *R*

Donati comm. rec. Wessner. II.

senex, quia intellegit eum
nomen nescire.

387 40 SVBICE suggere.

388 41 NON DICO QVASI NON
NORIS T. AD. mire, nam uide-
tur arte celare, quod in-
uitus nesciebat.

390 43 STILPHONEM INQVAM
NORAS figura *ἐπιτροχασμός*.
est autem *ἐπιτροχασμός* uer-
borum super se inuicem
effusio uel supermersio, quae
fit aduersarii causa turbandi.
sic Cicero (*Catil. I 4, 8*)
'num negare audes? quid
taees?' conuincam, si negas';
Vergilius (*Aen. XI 387—89*)
'non longe scilicet hostes
quaerendi nobis: circumstant
undique muros. imus in
adu. quid cess.?'

393 46 AT SI TALENTVM REM
REL. ἀξιώπιστον illud fecit.

1 quia O, qui RCV || 5 T. AD.] p ad RC, tu. O, om. V ||
6 <id> quod V (L) || 8 silempsis OV, simile sic RC || 9 uoras
R, <non> noras O | *ἐπιτροχασμος* V, ***** *rell.* | prima .1.
RCO | reddit C, redit *rell.* (*probat Hartman*); *scholiasta legisse*
videtur Stilpho ē, inquam: noueras || 10 *ἐπιτροχασμος* V, *epi-*
tracamos R, *epytrochosmos* C, *epitasmos* O || 11 se om. RCO |
rursus C || 12 uel superuersio V, om. O | quae O, quod *rell.* ||
13 causa aduersarii C || 14 sic cicero *cod. Cuiac.*, sic dic RCV,
sic de O || 15 num — taces *suppl. Schoell* || 16 conuincam L, con-
uicam V, conu. (comi. C) in eam RC, conu et O, conuitium
et *cod. Cuiac.* | si neges RCV, om. O, *cod. Cuiac. (ut vid.)* ||
18 nam V; nec *Verg.* || 20 imus — cess.] quid cessim inuisim
ad u. V, quid cess. musin. ad. u. RC, quid ces. mus. m. ad
O || 22 (A) AT — REL.] adsit aduertam rem uel (at R) RC, adsit
aduentum rem rel. O, aduertam rem uel. at si talentum rem
reliquisset V || 23 ἀξιώπιστον V, ***** *rell.* || O *rell.* ||

43 STILPHO EST σὺλ-
λημψις prima, nam reddit
ad nominatiuum 'est' utique
Stilpho, et rursus ad accu-
satiuum 'noueras' Stilpho-
nem scilicet.

46 AT SI TALENTVM REM
RELIQVISSET more Romano-

386 41
TYM O
quit,
superb
de ini
iustae
causae
consta
qui iun
qui nu
ad ini
saltem
rium,
condo
omne
3 EGO
deest
cum
4
unde
98 5
Geta
optet
2 HEVS
sibi Te
sona, q
2 p
— cery
RC, om.
ut dici
(sunt)
cod. 1
sem) ut
utpote

- 396 49 1 ITA VT DICIS EGO
 TVM CVM AD. ita sum, in-
 quit, ut dicis, auarus et
 superbus. 2 Et uide senem
 de iniuria non agere, quia
 iustae confidit et nititur
 causae; plerumque enim hac
 constantia animi fulciuntur,
 qui iuri confidunt. at contra
 qui nullo iure freti litigant,
 ad iniurias prosiliunt, ut his
 saltem perturbent aduersa-
 rium, quia iure non ualent.
 condono igitur, inquit, tibi
 omne contumeliae genus.
 3 EGO TVM CVM ADVENISSEM
 deest 'ad iudicium', ut sit:
 cum ad iudicium uenissem.
 4 QVI MIHI COGNATA 'qui'
 unde, quomodo.

- 398 51 1 HEVS NOSTER RECTE
 Geta sic laudat senem, ut
 optet uincere Phormionem.
 2 HEVS NOSTER RECTE plaudit
 sibi Terentius supposita per-
 sona, quasi recte dixisset.

2 pecunia V || 3 autem O, aut *rell.* || 5 c. om. RC | σχήμα
 — συγχώρησις Sabbad.: Scema διανοησθηκωπησης V, *****
 RC, om. O || 6 AD. ita | addita RC, ait as O, aduenissem itan V ||
 7 ut dicit RCO | et om. V || 11 causa V | hanc V, hanc C || 14 freti
 <sunt> litigant <et> *codd.*, *corr. Sabbad.* || 17 quia W.: qui
codd. || 20 audiuissem RC || 21 iudicium — ad om. RC | <uenis-
 sem> ut V || 22 iudicium C || 26 Geta — RECTE om. V | ut optet |
 utpote R || 28 laudabit sibi C

rum, apud quos hereditas
 pecuniae erat. 'talentum'
 autem quod dixerit, more
 Graecorum admiscuit.

49 QVI MIHI C. σχήμα 5
 διανοίας· συγχώρησις.

10

15

20

25

30

400 **53** IVDICIBVS probaui
iudicibus, inquit.

401 **54** FILIVS CVR NON RE-
FELLIT refellere est argu-
endo falsum ostendere.

402 **55** CVIVS DE STVLTTITIA
DICI VT DIGNVM compendium
conuiciorum est, nihil dignum
inuenire pro magna iniuria
quod respondeas.

403

405 **58** QVANDOQVIDEM SO-
LVS REGNAS quoniam regnum
solutum legibus est et oppri-
mens libertatem. sic alibi
(*Ad. II 1, 21*) 'regnumne
tu hic, Aeschine, possides?'

406 **59** HIC DE EADEM CAUSA
'hic' uidelicet apud Athenas,
ubi leges, ubi libertas omni-
bus communis est.

408

56 MAGISTRATVS ADI
*****.

61 POTIVS QVAM LITES
SECTER AVT QVAM TE AVDIAM
bis posuit 'quam', quod 25
genus figurae primo ζεύματα
est contrarium, ut in Heau-
tontimorumeno (*II 3, 18*)
'propter quam in summa
infamia sum et meo patri 30
minus <sum> obsequens',
item (*V 2, 11*) 'cepi ratio-

1 probaui iudicibus om. RC || 2 inquit <quibus> V || 4 est
om. O || 7 dicit C || 9 magistratum codd. || 12 ***** O, om.
rell.; fort. εἰσάγεια suppl. || 19 hic] bis V, hac RC | eadem de
causa RC || 24 sectar RV, secta C, sere O || 26 figurate C, -ta
ut vid. R | σερευατι V, ζευατι R, ***** CO || 27 eauton. V,
eutoñ O, ***** RC || 31 sum add. Bentley

409 **62** 1 ID QVOD LEX IVBET
DARE DOTE^m modo id agit,
quod reprehendit a filio non
esse factum (*II 1, 67*) 'do-
tem daretis, quaereret alium'.

2 *Et* dotem voluit cu-
stodem esse pudoris.

410

411 **64** HAHAE^h hic risu
destruxit, quod praetendebat
senex.

412 **65** ANNE HOC QVIDEM
<EGO> ADIP. Q. I. P. EST quia
enim a lege stat, recitat tan-
tum id, quod scriptum est.

413 **66** 1 ITANE TANDEM
QVAESO ITEM VT <M.> maiora
sunt argumenta, quae per
interrogationem proferuntur.

2 VBI ABVSVS SIS uti-
mur cum honore, abuti-
mur cum iniuria.

414 **67** ATQVE AMITTERE bene

nem ut neque egeres neque
ut hoc posses perdere'.

62 ID QVOD LEX IVBET
pro 'ob id quod lex iubet'.

5

63 DOTE^mDARE <A.H.> MI-
NAS QVINQVE ACCIPE <*****>.

64 †HOMO SVAVIS† prae-
scriptio, cum iam alterum
factum sit, utrumque fieri
non posse.

15

66 VBI ABVSVS <SIS> 20
scriptum et voluntas.

25

1 neque 1.] neque C, neque <tu> V || 2 ut] tu V, om.
RCO || 3 (A) IVBET] id pro ob id add. V (= L), male repet. ex
altera serie || 4 DARE DOTE^m] sic et Eugr.; dotem dare abduce
hanc minas u. a. V (sim. L) | (B) pro — iubet om. C | ob
om. V || 11 accip R | lac. sign. Sabbad.; ἀνεκλόουθον suppl.
Schoell || 12 habē C | HOMO SVAVIS] scholion ad superiora per-
tinere docet Eugr. ad v. 52 sq. | perscriptio C || 13 destruxit R,
destrinxit O, cod. Cuiac. | protendebat cod. Cuiac. || 17 q. — EST
om. O || 18 stat O (Steph.), om. RCV | id tantummodo V ||
19 est om. R || 21 ITEM VT] itane V | <est> et V || 27 admittere
bene admittere RC, emittere bene emittere V

'amittere', quia finis cupiditatis amissio est.

- 415 **68** 1 AN VT NE QVID TVRPE CIVIS IN SE ADMITTERET idoneum testimonium honorum esse natalium, 'cuiem' dixisse; nam apud veteres peregrinae mulieres in meretricum numero habebantur. sic ipse alibi (*Andr. III 1, 11*) 'adeon est demens? ex peregrina?' et alibi (*Eun. I 2, 27*) 'Samia mihi mater fuit, ea habitabat Rhodi' et Parmeno comprobans respondit 'potest taceri hoc', id est: meretricem matrem te habuisse.

2 AN VT NE QVID C. T.

I. S. A. hic a uoluntate.

- 417 **70** VT CVM VNO AETATEM DEGERET quid est enim pudicitia nisi unius scientia uiri?
- 419 **72** ACTVM AIUNT N. A. 'aiunt' dicimus, cum prouerbium significamus. acta res est, de qua sententia prolata sit.

- 420 **73** 1 SINE MODO haec minantis sunt uerba. 2 *Et* bene imitatus est modum comminantis.

73 1 DONEC PERFECERO HOC ut (*Verg. Aen. II 719* —20) 'donec me flumine uiuo abluero'. 2 INEPTVS ut

2 a^dmissio C, admissio O, emissio V || 3 quid cuius turpe V || 17 te matrem meretricem V || 20 hic om. CV || 24 N. A. om. RC || 25 aiunt L, actum rell. || 28 probata RCO, prolata (ante sententia) V | sit] est V || 31 modum V, enim R, om. CO; uim Schoell || 32 ut om. V | a om. C

422 75 TVVS EST DAMNATVS
GNATVS N. T. pro uoluntate
contententis est prolatio sen-
tentiae.

424 77 ILLVM PVTATO QVAE
EGO NVNC D. D. diffinitiuē
respondit.

425 78 CVM VXORE HAC
<'hac'> id est tali.

426 79 TV TE IDEM MELIUS
FECERIS locus est hic, ut se
ostendat Phormio <non> de
compacto egisse cum Anti-
phone.

a sapientia 'sapis' dicimus,
ita ab ineptia 'ineptis'.

75 1 TVVS EST DAMNA-
TVS GNATVS NON TV ludit
Phormio, cum dicit 'non tu'. 5

2 NAM TVA PRAETERIE-
RAT IAM DVCENDI AETAS
nihilō contemptibiliorem in
hac causa sibi senem quam
Antiphonem fuisse <dicat>, 10
sed aetatem in illo esse de-
spectam.

79 TV TE IDEM MELIUS
FECERIS quidam sic intel-
legunt 'tu te idem melius 20
feceris', ut senex potius
exeat quam eiciat filium.
artificiose autem loquitur
Phormio, ut adimat suspi-
cionem seni consensionis et 25
conuenientiae inter parasi-
tum et filium.

1 dicitur *V* | ita] et *V* || 5 concedentis *CV* | non tu *om.*
RC || 6 NAM TVA] nam *R*, *om.* *V* | PRAETERIERAT — AETAS *om.* *V*
(*D*) || 7 ducenti *C*, dicendi *R* || 8 nihilō] et *V* (*L*) | contempti-
bili in re *R*, (ī re in *mg.*) *C* || 9 causa] scena *RC* || 10 dicit sed
W.: sed *RCO*, ait simulque *V* (dicit s. *L*); significat sed *Goetz*
et *Schoell* || 13 QVAE] quem *RC* || 17 hac *add.* *Schoell* || 18 (*B*) IDEM
om. *RC* || 19 se *W.*: sic *codd.* | quidam — feceris *om.* *RC* ||
20 non *add.* *Teuber* || 25 consensionis *OV*, consensionis ab con-
fessionis *L*, confessionis *RC* || 26 conuenientiae *O*, *cod.* *Cuiac.*,
conuentionis *V* (*L*), ueritatis *RC*, *cod.* *Huls.* (unitatis *Schoell*);
coniuentionis *Guyet*, at *cf.* III 1, 10

- 428 **81** SEDVLO sine dolo,
instanter.
- 429 **82** 1 DISSIMVLAT fingit,
mentitur. 2 QVIN QVOD EST
FERENDVM FERAS cur non,
inquit, accommodas necessi-
tati uoluntatem?
- 433 **86** QVAE TVAM SENECTV-
TEM OBLECTET non 'te' sed
'senectutem tuam'. 10
- 435 **88** 1 MINVE VERO IRAM
contemnentis est iracundiam
dissuadere iracundia. 2 HOC
AGE annuentis est.
- 437 **90** DIXI PHORMIO 'dixi'
solent dicere peracta causa. 15
- 439 **92** DIXI DEMIPHO mire
comminationem eius et fero-
citatem imitatus est simili
uermo. 20
- 440 **93** 1 SI QVID OPVS FVERIT
H. D. M. haec repentina dis-
cessio habet aliquam maio-
rem litigandi denuntiationem.
2 Et bene breuiter, ne
multiloquio frangeretur su-
periorum comminatio. 25

4.

- 441 **1** 1 QVANTA ME CVRA ET SOLLICITVDINE AFFECTIT GNA-
TVS cura est in spe bonorum, sollicitudo in metu

3 dissimulet RCV || 5 FERAS] sic Ter. codd. praeter A ||
11 minime uero illam RCV || 12 iracundiam (ante est V)] -dum
Sabbad. || 13 iracundiã R || 16 solet RCO | parata RCO || 22 H.
om. V | ἐκλήψεις R, εικληψις V, elisis O, om. C || 24 litigandi]
litigaturi (-tur in O) OL, edd. || 26 infringeretur OL | superior
OL, edd. || 29 <uel> in spe RCO | bonorum L, bona RCOV

malorum. 2 QVANTA ME CVRA ET SOLL. haec delibera-
tina est, in qua aduocati <tres> sunt, quorum unus sua-
det, alter dissuadet, tertius qui sequi alterutrum debuisset,
eiusmodi sententiam dicit, ut rursus deliberatione opus
esse uideatur.

5

447 7 EGO CRATINVM CENSEO potest 'ego' distingui, ut
subaudiendum sit 'dicam uis?'

449 9 QVAE IN REM TVAM SINT bene principio ἀπὸ τῆς
τιμῆς [καὶ] τοῦ συμβουλευόντος beniuolentiam suam commen-
dauit et sic consilium dedit.

10

451 11 AEQVVM ESSE ab honesto; ET BONVM ab utili;

452 12 1 ET ID IMPETRABIS a possibili. 2 Et leuiter
deliberatiuae tres locos tetigit: iustum, utile et possibile.

453 13 1 EGO SEDVLO HVNC DIXISSE CREDO artificioso per-
sonam <non> reprehendit sententiam reprehensurus, ne, si 15
inimicus sit, adimat auctoritatem sententiae suae. 2 VERVM
ITA EST subiunxit locum ἀποκρίσεως oratoriae, ut inuidiae
contradicturus occurreret.

455 15 1 MIHI NON VIDETVR a possibili. 2 QVOD SIT
FACTVM LEGIBVS hic alio ordine locos suasoriae tetigit: 20
primum a possibili, secundum ab honesto; —

456 16 ET TVRPE INCEPTVM EST ab honesto. — utilitatis
partem praetermisit, quae ubi <quid> non potest fieri
frustra separatur.

2 est om. CO | tres add. Steph. || 3 qui sequi W.: quisque se
RCO, qui se V; qui obsequi (alterutri) Schoell | alterum O, alteri
RC, alterutri <addere> V; corr. W. | debuisset RCO || 6 potest
ego V, porresti O, oportet RC || 7 subaudiatur V, -ditur O |
<ego> dicam uis (uis om. OV) codd. || 8 sunt V | ἀπο τῆς τιμῆς
καὶ τοῦ συμβουλευόντος (ante QVAE) V, ***** RCO; καὶ
secl. W. duce Schoellio || 11 AEQVVM ESSE (sic Ter. codd. δ) om. V ||
12 id <quod> C | Et om. V | leuiter] breuiter V; Eugr. || 13 de-
liberatiui V, -ratum et O, -rauit et RC, corr. Steph. || 15 non add.
Sabbad. | ne si Steph.: nisi RCO, ut si V || 16 sit om. V || 17 ἀπο-
κρίσεως V, apochriseos O, **** RC | inuidis V, in iudice O ||
20 ordine locos Steph.: ordine locum O, ordine et loco RC, loco
et ordine V || 21 secundo C || 22 inceptum RO (Eugr.), -tu CV |
utilitatis W. (duce Steph.): in lris RCO, m. lrām V || 23 quid
add. Goetz | fieri non possit V || 24 frustra om. O | separatur
Schoell (coll. Rhet. l. m. 571, 17): sectatur RCV, petitur O

- 458 **18** RES MAGNA EST CAUSA AMPLIANDI SENTENTIAM.
 459 **19** INCERTIOR SVM MVLTQVAM DVDDVM EX TRIBVS ENIM
 vnus suasit, alter dissuasit, tertius nihil dixit.
 464 **24** IN TEMPORE HVC SE RE. <'in tempore'> opportune,
 ἐπιταλως. Sallustius (*Hist. I fr. 32 M.*) 'maximeque ferocia 5
 regis Mithridatis in tempore bellaturi'.

III.

1.

- 465 **1** ENIMVERO ANTIPHO MVLTIS MODIS CVM ISTOC ANIMO
 ES 'cum istoc animo' pro 'huius animi'. Ennius (*ann. l.*
*inc. fr. 21 M. = v. 550 V.*²) 'optima cum pulchris animis
 Romana iuuentus'. 10
 466 **2** ITA TENE HINC ABISSE ET VITAM TVAM ἐν ὑποκρίσει,
 ut (*Verg. Aen. XI 269—70*) 'inuidisse deos, patriis ut
 r. o. e. o. et <p. C. u.?' et) (*Ter. Andr. III 5, 3*) 'ser-
 uon fortunas meas <me> commisisse futili!'
 467 **3** 1 ALIOS TVAM REM ab infinitiuo ad indicatium 15
 transitum fecit. 2 CREDIDISTI pro 'putasti'.
 469 **5** PATERETVR MALI legitur et 'potiretur', quia potiri
 τῶν μέσων fuit. Plautus (*Capt. I 1, 24; 2, 41; III 5, 104*)
 'hostium potitus est'.
 470 **6** 1 SPES OPESQVE SVNT haec quidem de his sunt, 20
 quae amant iungi. 2 SPES OPESQVE SVNT ut (*Sall. Iug.*
 73, 6) 'res fidesque' <et> (*Plaut. Rud. III 3, 11*) 'res
 fortunaequae'.

4 SE RE.] se se OV, se RC | in tempore add. Schoell | oportuna R || 5 ἐπιταλως V, **** RC, om. O || 8 ES — animo om. RCO || 9 animis] annis RC || 11 ITA TENE] itane te (*sic et O*) vel itane codd. Ter. | ἐν υποκρίσει V, **** RC, om. O || 13 o. l.] a. codd. | p. — et add. W. (*duce Steph.*) | seruo RC || 16 facit CO || 17 patiretur mali RC | lege C, leg. R | quia] pro C || 18 ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ cod. Cuiac., τῶν μετῶν V, **** RCO | Plautus est potitus hostium vel p. est h. vel p. h. est; ad *Epid. IV 1, 35* hostium est potita rettulit Westerh. || 20 haec — svnt om. RC || 21 amant iungi cod. Cuiac., amantum O, amant V || 22 et add. Schoell | res fortunaequae ut vid. cod. Cuiac., om. rell.